

איש אל רעהו לא לחס: אמר ה' סירא טוב לביט לא  
 תעביר וביטא לא מני לך ויגש אליו בבקשות ובחמזנים  
 ויפרס לפניו לשון אשר העתיק הנובן כה"ר אברהם  
 הלוי שלמה מספר מורינו ורבינו גם חסופת הכנס  
 כה"ר גבריאל אלופנו אולי ישוב וינהם ועודנו מחזיק  
 ברשעתו ומענה ענות ואומר אחת דבר אל"ים וכסחים  
 ולא ישיבו: ולעניות דעתו מי ידמה אליו ולהורות  
 כי עלה לשמים שיאו וממעל למוכזי אל שם כסאו ועושן  
 שיחוד ורבים כו' ולא עוד אלא שהרמב"ם והרא"ש וכל  
 הפוסקים הראשונים ואחרונים חולקים עליו ובפרט  
 כמוהר"י טייטלבוך זלה"ה ואין הלכה כמו שפסק  
 מורינו וגומר לו וכי כל הרבנים כאן נגדך עד שאחת  
 חולק לדבריהם וכי דין זה מהם: עלם ומתך לא יעלם  
 וישב אליו עין: חם הנחשת ומקום היינו לו אבותיו  
 להחגל צו ס"ם כי מטיח דברים כלפי ה' ומשיחו של  
 חנו להכחז ובחמת ארז"ל אין הגאולה כו' ומרוב גאורו  
 יבהלים ומתקנאי עוברים ושבים ומצער בם אם הקנאה  
 יעזוהו עוות על עוותו פניו נגד גאויו עולם ונגד משיח  
 ה' ויאמר אליו למה תחראו אם כיום אחס שלחו  
 מכם אהר ויקה שאלתכם בידו ואחס עמדו ויבחנו  
 דברים: ואם זאת תעשו חזיו כו' לכן כחבנו לאדונו כי  
 אין לנו גואל וקרוב ממנו ולמענ"ת משפט הגאולה  
 לגאלנו מקול רעשו יחול וירגו ומפני שאנו ישא וישפל  
 כי בים דרבו וכמים עוים לו תיבוח אף כי בגלגל  
 הערבות ועל פיו זורמו מים עבות בימיו לכל רעב די  
 מהסורו ומידו לכל שואל כי מונו ממקומו ובשפתיו לכל  
 נקשר מור למורו ועשה אדונו ונבירו מורינו ורבינו  
 ועשרת ראשו משיח ה' חיקר נא נפשו בעיניו ואל  
 נהיה אשם בפניו ויכפר ברוב רחמיו בעד עבדיו כי  
 איש כמוהו יכפרה ועל לבב עוד לא זכרנה ואם חטאו  
 ולא ידעו לשון יגלה עת רצון האלהים יזכה לנן הטוב  
 ויעלה חמיד זכרו כשמן הטוב וישיש ויפרח כנן רטוב  
 ויעלה את שלומו ויביאכו לשלום אל מקומו וישר  
 אחריו ממלאים מקומו ורע יקראו בם חמת אבותך  
 יהיו בניך חס"ו ושלוס מורינו ורבינו לעד יגדל ויעולם  
 לא ימק ולא ידל ועל הכל יתגדל מאת גדלו על הכל  
 גדל כחפך מענ"ת אדונו וכחפך הנאחשים בסברי  
 יתדותיו והגלגלים ברשת השוקתו ההומים והנמלים  
 לפקידתו עבדיו נזקים ידיו ורגליו הכותבים בנחמה  
 בקהה הרעוה ויס א' פרשת וירשעה והטעם והרבך  
 האבותך ו"ו אלול משנת ה' יק"ר העשיר אברהם לוי  
 בהיות זה עבר לפני ולא יכולתי לדבר כי לעיר אמי

כחבנם ואפשר שהיום נפסל וכגון שהסירו השוק' הכשרה  
 שהיתה מקודם ושמו את זאת ולכן להוציא לעו על ק"ק  
 כולו ולומר שכל ביטון בני ידות הם ליה למאן דגמיר  
 וסביר לוימא כי הא אף כי הויה כוונתו לשם שמים  
 ולולי קולר הזמן ורוב הערדות הייתי מתאריך ומרחיב  
 עוד בביאור מה אכל לעת מאת די בוכ לאיש חכם  
 ומבין כי ישמע חכם ויוסף לקה ודעת אלהים חמנה  
 ושכל טוב בעיני אלהים ואדם שם הטעור והעלוב  
 מקוה רחמי יי' גבריאל דר הלוי

עד הנה השאלה ששאלנו להכנס האמר ותשובתו אות  
 באת

**סימן גז**

ומת יוד' תשו' הרב מרן המחבר ז"ל

יבעת אין לעבדיו אלא להשטעה לפני אל יאריך  
 ימיו ובימיו חושע יהוד' וישר' ונפשנו יקר ליהודים חיה  
 אורה ושמהם ושון ויקר אהלינו יכנו נגד כסא מעלת  
 כ"ת גשם נדבות יתף בימיו על עבדיו ויפדה מיד  
 סוסיו וקמיו ויפרוק עול אויבינו מעל אורינו הלא הוא  
 איש בליעל מנעוריו הרפת אדם ובויו עם המרים לשון  
 על משיח ה' ואין כמו אלא בפיו באומרו ללשוני אגביה  
 שפתי אחי מי אדון לי ויקבץ אליו כל איש שונה ופתי  
 ויפתח בחלק אמרו עד אשר טעו אחריו ויקראו לפניו  
 אברך ולו חכרע כל בךך ואחרו עלתו נמשכו ואחריו  
 לא יושילו הלכו כי חמיד יקרא להם בגילה גיוו ונחלוק  
 על הטבילה באופן שיעשה לנו שם ויעלה לגדולה כי  
 עשיו טבילת ק"ה פעולה הלא כה דבריו וגאמו דבר  
 יום ביומו ועיניו ראו ולא זר כי מנחו להכעיס יען  
 אירע לנו עמו פה ראשאר מפני רוב זדונו וגאמר לו  
 שיפרוק עולו מעל אורינו כי אין כוונתו שיסתכר  
 והשתעבד עוד בנו וכשומעו דבריו ותמלא חמה וקם  
 בקהל והוציא לעו על ביטו ככחוב למעלה ראש והלך  
 לו אל ארץ זעק וזוהם וירא כי לא מלא לכף רגלו  
 מנוחה ליטב בה שקט ובבעטה וישמע באונו חיד יערים  
 שוחקים ומרניים אחריו עד בלתי השאיר לו שריד  
 במגוריו ויאמר אלך ואשוב למקומי הראשון כי טוב לי  
 אז מעתה יהי היום והגנו איש חמת גפנו ותחת חמנתו  
 בהשקט ובשלוה ושאל עיניו והנה מבשר לאמר הנה  
 חזר הכנס לאיתנו ונבולו וגאמר איש אל אחיו אל נא  
 תהי מריבה בינינו ובינו אולי חזר בו ואחריו נמכר  
 גאולה חיה לו וישב לדרוש כפעם בפעם אל מושב  
 הקיר ואין מנוחה בידו וכחרף עין חזר לקלקלו וגאמר

בידם אין כח באחרונים למחות בידם ע"כ ודברי חכו  
 הן שאם הראשונים שחקו על כך הוא לפי שאולי לא  
 ידעו שהיו לוקחים מן הטבילה או בכלי ושופנין לחובה  
 או אולי לא היה מוכנים בכך גם כי חשבו כי כל  
 הטובלות ביום היו או מעבירות מועד טבילתם ולכן  
 הדבר שב לקלקלו ועליכם אלופו: מסובלים בעול  
 החורה והמלוות עליכם המנוה הואח להכין אוחה  
 ולסעדה כמשפט החורה לנור בכה יח"ש לקיים הסכמתו  
 על כך לקדושת החורה חרע קדש ברוכי ה' והמנוה  
 הואח תקרא על שם גומרה ולחובו כבכבס כי שמעם  
 דבר זה מפי עובדי דרך למען הגלל מריב לשונות אחר  
 הסכמתו על כך וראיחם לנדור פרוח ה:הסרסוח ע"י  
 נשים שאננות עובדי חק החורה והמנוה לא בלדק ולא  
 באמונה וקדושת בנות ישראל חרע קדש ברוכי ה' הנמר  
 על ידכם והיה זה שלום גלם הדוברים עד הלום  
 יפה כן מהה ברוך לייחמ

### סימן נב

ח נסתפקני על מקוה יש בו יותר משי שיעורין  
 והוא צבית המרחץ והוא מימי מעין הבאי לחובו  
 דרך לגור קבוע בקרקע ודרך הבאים לרחוק ליקח  
 מהמים ההם אשר במקוה בכלי עד ומוליכס אוחו הכלי  
 מלא ממימי המקוה כדי לערב עם המים חמים כדי  
 לנגס ולרחוץ בהם ולפעמים נפקים המים הבאים  
 דרך הגור בחוך המקוה בצופן שלפעמים בלקיחתם  
 חמיד מים מהמקוה הוא כדרכס יוס יוס נחריס  
 המים מהמקוה עד שלא שאר במקוה שיעור מי מקוה  
 ולא פוחחים הפ"ק וצאים המים במקוה עד שיחמלא  
 המקוה והמים שמים ושפכי' דרך מעלה על שפת  
 המקוה יותר מנמה שיעורי' מקוה ונחפיק לזו אם  
 המקוה הוא אחר שלא הורקו המים הראשונים אשר  
 ע"י שאיצת הכלים אשר לקחו ממנו וגחסרו שארו  
 פחות משיעור מי מקוה וגהפכו כל המים ההם מים  
 שאובים שבלקיתח המים עם הכלי ההוא שפכים  
 מהמים אשר בחוך הכלי בחוך המקוה וכסהמקוה חסר  
 משיעורו נהפכו כל המים אשר בחוך המקוה מים  
 שאובים ואח"כ אף אם הרבה צי מים כשרים אין מועיל  
 דבר והרי המקוה אף יש בו שיעור מקוה ויותר אח"כ  
 כשפוחחים הפקה הרי הוי כל המים שאובים ופסולים  
 לטבילה אחר שלא הוריקו המים מהמקוה מכל וכל אז  
 אם נאמר שאחר שהמים שפכים דרך מעלה מרבי  
 המים האוחלים לחובו והרי שנחששב יולאים מהמים

לימים וחסר מכל טוב אמנם הכריחו: ראשי הקבל  
 י"ה לכן חתמתי שמי העשיר

דניאל בנ"ה סמויל דנין ב"ס

### סימן נח

איש אלהים קדוש הגבר הוקם על החכם השלם  
 הרב הכולל הגאון כמוהר"ר נר"ו אחרי עתרת השלום  
 כדח מה לעשות באזו בשור"חיים אלה כחב מהלך חמת  
 העורה להראות למול פני כהא חפארת האדון ובני  
 ישיבתו כשורה ולחלות את פני האדון מאד מאד על  
 דבר אמת וענות לזק להיות האדון וכל בני ישיבתו טכורה  
 וקדושה בעורחיו: ענ פי החורה באגרתח הארעה  
 דישראל על דבר מנוה רבה היה מאד בה קדושת  
 בנות ישראל חרעם כן לפניהם ומגלגלין זכות ע"י זכאי  
 והמונה את הרבים זכות הרבים חלו בו וזה כי פה  
 הטבילות לכל הנשים הן צבתי מרחגלות ביד הגויים  
 ועד עתה היו טובלות קודם הערב שמש מקלחן כאשר  
 העבירו המועד ומקלחן לא כן ללא דבר וכבה דהא  
 לאו כולי עלמא דינה גמירי גם כי הטבילות עד עתה  
 היו באין פוחתוח ומעולים ביד הגויים עשויות וכל הבא  
 במרחץ גוי או יהודי כדי להקר המים המים אשר שם  
 במה שיוכל להבול גופם הם מזויים להביא להם מים  
 קרים כדי לערבם עם החמים והם היו מביאים להם  
 ממקוה הטבילה ולפעמים רבות היה חסר המקוה  
 ההוא מארבעים סאה והיו מביאים מים קרים בכלי  
 ולפעמים לסבח היות הכלי ההוא מלא וכבד עליהם היו  
 מריקים מימיו חוך המקוה ההוא אם שלשה לוגין צבת  
 החח ואם בשלש פעמים זה אחר זה וזכו ודאי המקוה  
 ההוא נפסל במים שאובין שלא ע"י המשכה אליבא  
 דכולי עלמא ואח"כ ממשיכו למלאחו ואיברא דלין  
 חיפקו זה מועיל לבטל המים שאובין אשר פסלו את  
 המקוה ההוא מחסכה ולכן בעת חסרון עמדו ותקינו  
 פירא זה זאח ועשינו פוחתח ומגעול אחר שנקינו ומלאנו  
 המקוואות ההם ע"פי החורה והסכמתו על הנשים שאננות  
 לטבול אחר הערב שמש במקוואות ההם ולא מולחם  
 והעמדנו נשים ממונות על כך בידם המפתח ושאר  
 הנשים לסבח היותם בלחי הנוגות בכך מימי עולם שברו  
 המגעולים ההם והיו טובלות מנהגן מאז ולהיותם  
 נשים לא ידענו מי הן לייסרן:

גם כי הן טוענות ונעורות כנגד החורה הואיל  
 וקדושים אשר בארץ הראשונים חלקם צחיים לא מיחו

שהוא מלא מים שאובים והאמה נכנסה לו ויולאה ממנו: לעולם הוא בפיסולו עד שיחשב שלא נשמיר מהראשונים ג' לוגין ופי' המפרש אמה המים כגון מי גשמים הבאים מן המרון ויכנסים לו ויולאה ממנו הרי מכאן משמע מדקאמר עד שיחשב ללא בעינן שי'אז המים שאובים קודם שיכנסו בחוכו מים אלה בהיותו מלא מים שאובים עם המים הנכנסין בחוכו ויולאין מזל האחר הם כ"כ נשיחשב המים הנכנסים הם כ"כ שר'ך הראשונים כולם עד שיכנסו תמורחם אם לא ילאו בפועל כי המים יכנסים דרך שפת הבור ויולאים מזל אחר דרך שפת הבור אם הם כ"כ שנשחשב אלו הנכנסים בחוך הבור דרך האמה כ"כ שר'ך שי'אז המים כולם אשר בחוך הבור עד שיכנסו כל אלו המים שיכנסו דרך האמה אף אם לא ילאו בפועל כחשב כאלו אלו הנכנסין הולאו השאובים ונכנסו הם והרי בידן שלנו שניכנסין דרך הנזר ויולאים דרך שפת המקוה מריבוי המים והם כ"כ היכנסים והיולאים יוחר מהמים שנפסלו פעמים שלש ודאי הוי המקוה כשר זאח ועוד כי בגדון שלנו ממקוה החי'ון אשר לעולם הוא מלא ויש בו כמה שיעורי מקוה משער הפנימי אף אם יהיה כולו שאוב ע"י הנזר שמזרפן כמו שהביא המשנה בפ"ג ממקוואו ח"ל בור שבתור ויפלו לו שלשה לוגין לעולם הוא בפיסולו עד שי'אז מנו מילואו ועוד אז עד שיעמיד בחזר ארבעי' סאה ויטרהו עליונים מהתחחויים ופירש המפרש מקוה כשר למטה מן הפסול פוחקן לכשר כדי שיחבירו ויטרה העליון הפסול מן התחתון הכשר כדאמרין גוד אסיק וכל שכן אם הכשר למעלה דאמת גוד אחית ובגדון שלנו דכשר למעלה שמשם באים המים לחוך הפנימי כו'.

הרי בגדון שלנו כל זמן שקודם שיבואו הגשים לעולם כמו שני שעות מעלה ומטה יפתחו הנזר ויבואו המים במקוה עד שיחמלא המקו' והיו מימיו שפכין משפת המקוה שיעור המקוה וגם נשהאשה טובלת מהלניר לא נפסקו מימיו עלתה עבילה מהמקוה ההוא לכ"ע ולא נשאר שום ספק ממה שנסחפקו ועם זה התיקין נראה לי שהמקוה כשר וכל זה שנחבתי יובן אם נודה שהופסל המקוה ע"י לקיחת מימיו על ידי כלי כמו שאמרנו אבל אם נקח סברת בעלי החוס' אשר נחבו בפ"א ד"ג על המשנה אין המים פוסלין אה המקוה אלא לפי חשבון ופירשה רבה לפי חשבון נלים ויוסף בן חנני היא דאומר ג' לוגין שנפלו במקוה בשנים או בשלשה נלים פוסלין בארבעה בחמשה אין פוסלין ונחבו בעלי

דרך מעלה יוחר מהמים אשר היו מקודם במקוה כשנפסל והיו כהיה דאמריק פ"ג דמקוואות כיד הבור שבתור ויפלו לו שלשה לוגין לעולם הוא בפסולו עד שי'אז ממנו מילואו ועוד ופירש מפרש המשנה כגון מקוה שיש בו עשרים סאה ויפלו לחוכו ג' לוגין מים שאובים ונחמלא אח"כ מי גשמים לעולם הוא בפסולו עד שי'אז ממנו עשרים סאה שהיו עם חחלה ועוד מעט יוחר למעט שלשה לוגין ומדקאמ' עד שי'אז משמע שרבו הגשמים שיכנסו במקוה עד שי'אז דרך פיו מילואו ועוד וא"כ בגדון שלנו הרי ילאו והוי המקוה כשר או דילמא שאין המקוה כשר עד שיזיאו בידים כל מי המקוה עד שלא ישאר כלל ואז נשיחמלא המקוה מהמים הבאים לחוכו דרך הנזר יהיה כשר ויהיה פי' עד שי'אז עד שיזיאו כו'.

ועל זה שנחפקו הסכמו לתקן פחה במקוה והיה לעולם ועד נעול עד שיבואו הגשים לעולם ואחר שנבלו שיחרו וייעלו אותה עד היום האחר ועם זה שהוא נעול לא יקחו מימיו המקוה לעולם הבאים לרחוך וכן עשינו ונמשכה הסכמתינו זאח חדש ימים או שחי חדשים ואחר כך בעטו העם בהסכמה ושברו אה הפחה ונשאר כנראשול' ועמה אחר שראיתי שאי אפשר להעמיד הסכמתנו חרתי והפשתי ספר וספרים לראות היט מקום לספקנו זה או לאו ואחר שנחיישב דעתי ראייתי שהאמת נקומותינו אלה שהמקוואות כלם הם מימיו מעיין ובאי' לחוך המקוה מהמקוה החי'ון אשר בבית החי'ון מקום שפוטטים עם והמקוה ההוא הוא גדול עד מאד וכשהמקוה ההוא מלא עד שפתו אז משם באים הבאים דרך שפת המקוה דרך נזר מבייין למקוה הפנימי אשר הגשים טובלות בו ומאחר שכן מכמה טעמים אין חשש בדבר ראשונה מאחר שהמקוה מחויק יוחר משני שיעורי מקוה א"כ כשנחסרה המקוה משיעורו והמים הנשארים: הפכו כולם למים שאובים כמו שאמרנו אין דבר אחר שיש משפת המקוה עד המים יוחר משיעור מקוה וכשבאים מי מעיין במקוה ונחמלא יש כמה שנחמלא יוחר משיעור מקוה בטלו אלו המים ששרים אה הראשונים אשר היו פכולים אחר שיש במים הנשרים יוחר משיעור מקוה וכל המשניות כולם לא דיברו כי אם במקוה שלם בארבעים סאה מעלה ומטה זאח ועוד שהאחר שנחמלא אח"כ והמים נשפכים דרך שפת המקוה בריבוי עד שי'אז יוחר ממילואם פעמים שלש אין ספק שהמקוה כשר שעד שי'אז גרסיק במשנה לא עד שיזיאו ובציאור הביאה המשנה כך ח"ל בור

## סימן 8

נדרשתי לאשר בקשו ממני לכתוב מה שנראה לי בפקס הסי' והגני משיב ואומר כי מ"ש ונסחפך לנו אם המקור ההוא אחר שלא הורקו המים הראשונים בו ואח"כ אף הריבה בו מים כשרים אין מועיל דבר והרי המקור בו' ופסולים הם אחר שלא הורקו מי המקור מכל וכל או אם נאמר שהמים שפכים דרך מעלה בו' והרי בההיא דאמרינן פ"ג מקוואות כילד הבור שבחצר ויפלו לו ג' לוגין בו' או דילמא שאין המקור כבר עד שיג' בידים כל מי המקור בו' דברים חמומים הם מה מקום יש לספק הזה דכיון דמתני' קתני עד שיג' ולא קתני עד שיג' משמע בהדיא ללא בעינן שיג' בידים וכן פ"ה הראב"ד בספר בעלי הנפש כדאיתא בספר בית יוסף וכן פ"ה הרמב"ם צ"ח המשנה וכן מבואר מדבריו בהיבור פ"ה מה' מקוואות וכן משמע עוד בהדיא דבור שהוא מלא מים שאובים והאמה נכנסה לו ויוצאה ממנו לעולם הוא בפיסולו עד שיחשבב שלא שחייר מהראשון ג' לוגין:

וב"ש עוד ומאחר שכן נמנה טעמים אין חשש בדבר ראשונה שמאחר שהמקור מחויב יותר משני יעשו' מקור בו' וכל המשיחו כולם לא דיברו אלא במקור שיש בו ארבעים סאה מעלה מטה עכ"ל גם אלה דברי חזקוני דל"כ לא לשחמיט חזא או אמורא או מפרש או פוסק להשמיטו: קן ואדרבא מדקתני בור שבחצר ויפלו לו ג' לוגין לעולם הוא בפיסולו עד שיג' ממנו מילואו ועוד משמע ודאי שאפילו ירדו בו כמה יעשורי מקוואות לא אפשר אם לא יג' ממנו מילואו ועוד ולפי דבריו יש לשאול כמה יעשור המים הכשרים שירדו לחוכו יותר משיעור מקור לשיחבטלו המים השאובים אם יאמר יעשור שני מקוואות אני אומר לא כי אלא יעשור שלשה או ארבעה או יותר אלא ודאי דברים הללו מוקלים מן הדעת:

וב"ש זאת ועוד שאחר שנחמלא אח"כ בו' כל אורך דברי' אלו ללא צורך והגם מבוארים בלשון המשנה עגמה ומה גם בדברי הראב"ד שהובאו בספר ב"י ומ"ש זאת ועוד כי בידון שלנו המקור החיוץ אשר לעולם הוא מלא בו' עד דאמרינן גוד אסיק וכו"ש אם הכשר למעלה דאמרינן גוד אחיה איכא למימ' אי מהא לא ארייא שהרי על מה שמהיים במשנה הזכרת רבי אלעזר בן ערייא פוסל אלא אם כן פסק פרש"י פוסל דליה ליה גוד אסיק ואפשר שאפילו גוד אחיה ליה ליה

הכו' ופסק הראב"ד להלכה כיוסף בן חנני ולפיכך יראה ששואבין את המקור לנקותו שזמנים אוחס מים שבתוכו ע"י כלי וזמנים מים אחרים תחתיהם אין לחוש אפילו שחייר קצת מן הראשונים במקור שגופל מן הדלי לחוכו והכו' ליהו שם יותר משלשה לוגין מים אפ"ה אין לחוש דמסתמא לא יפלו שלשה לוגין בשלשה כלים בו'.

הרי בנדון שלנו כפי זאת הסברה לא יפסל המקור מעולם אף אם נשאר המים שבתוך המקור פחות משיעור על לקיחת המים ע"י כלי שבצירור כהז' שאין לחוש לזה דעל הסתם אין גופלין שלשה לוגין אלא מיותר משלשה כלים ואף אם יש מהמיר בדבר שהצריך לנקוב זה הכלי בכיום משקה משום השם זה בנדון שלנו אפשר לומר שאף לדברי המחמיר יקל בזה דדוקא שם שבא לנקות המקור ובוה אחר זה כלי אחר כלי בחטיפות לוקחים מים מהמקור ואפשר דבשלשה כלים יפלו שלשה לוגין בלתי פסיקה המים זה מזה ולזה הצריך לנקוב הכלי אבל בנדון שלנו שאינם באים לנקות המקור עד שנאמר שפלו שלשה לוגין משלשה כלים בלתי פסיקה המים מהכלים כי אם הצריך להם ליקח כלי מים ואחר שעה בזה אחר הצריך לאלו המים ולוקחים כלי אחר ואלוהו דכולי עלמא אינו ופול מכלי אחד ג' לוגין אף אם יפול מהאחר הבא ליקח לחשלוס ג' לוגין אין דבר כי אין פוסל את המקור כשפלו משניים או משלשה כלים אלא שקוד' שפסק מהראשון נפל מהשני וכו"כ הרמב"ם ז"ל בפ"ה מה' מקוואות מקור שפלו עליו ג' לוגין מים שאובים מכלי אחד או משניים ושלשה כלים מטטרפין והוא שיחמיל השני עד שלא פסק הראשון מארבעה אין מטטרפין הרי לך בבירור שמשני כלי' אין מטטרפין עד שיחמיל קודם שפסק הראשון וכשם שבבאים לנקות המקור מסתמא מנקים אותו כלי אחר כלי כדי לנקותו במהירות ולזה למחמיר יש מקום להחמיר אולי ב"ג כלים יפלו ג' לוגין וקודם שפסק הראשון החמיל השני ולזה הצריך המחמיר נקובת הכלי אבל בנדון שלנו שאינם לוקחים בשלשה או בשניים כי אם בכלי אחד ואחר שעה לוקחים כלי אחר להצריך לו הרי אף לדברי המחמיר יודה כי מכלי אחד אינו חפול ג' לוגין בבית אחת א"כ בנדון שלנו אף לדברי המחמיר לא יפסל המקור מעולם ועם זה לא חששו הראשונים והנראה לע"ד בחבתי אם יסכימו רבני לפת חוב"ב העשיר

הנביעה דאף במעיין קאמר הוא הר"מ חסדאי שנת' המרדכי כן בשמו ומאחר שלא מלינו שום פוסק שיסבור כן חולין אותו דעת שדקדק ממנו המרדכי כן בהר"מ חסדאי ובין שיהיה כן בין שיהיה חכם אחר פשיטא דליה דחש להו במקום שכל הפוסקים חלוקים ועוד שהמרדכי עצמו כתב על הר"מ חסדאי שלא נודע לו ראייה :

ובכל חילין טעמי נחבאר דבג"ד אין לחוש למיס שאובים כלל אפילו נפלו בו אף סאין מים שאובי' אינו נפסל כלל אלא בכשרותו הוא עומד וישר כחן של הראשוני' שלא פקפקו בדבר ומי יתן והיה לבכם של האחרונים שעלה בדעתם לפקפק בנדון זה שהיו מפקקים במקוה של חמת שלדעת גדולי המפרשים והפוסקים הוא פסול כמו שמבואר בספר ב"י והיו מוחין ביד המחויק בידם להקל ולהכשירו להם שלא דקין ומקלו יגיד לו וה' יאיר עינינו במאור תורתו אמן נאם הנעיר י"ב ק"ז

### סימן סא

מה ידעתי ולא חדע אלוף לכלל אלוף דמדעי על דבר המקוה אשר במרחק אשר קראת עליו חגר והפחת על מדותך למוע קהל קדושים מלטבול בו וזויה להעלות עליהם את מי הנהר' הניי בא בקלרה כנראה לע"ד שהמקוה הזה אשר במרחק כשר בלי ספק וכ"ש במקום שאין מקוה לטבול בו כי אם בנהר דפשיטא מביעתא בכוחה דטפי עדיף המקוה ה"ל מהנהר בזמן הזה מכמה אנפי כאשר אבאר בס"ד זה שהמקוה הזה אפשר לפוסלו מטעם שמכבדים בו הבליים את הבגדים ומים הנוטפים מהבגדים חשיבי שאובין כדתן בפ"ג דמסכת מקוואות הסוטה את כסותו ומטיל מים ממקומות הרבה כו' ר' עקיבא מכשיר וחכמים פוסלים ופשיטא דהלכה כחכמים דהלכה כר"ע מחבירו ולא מחביריו וכן פסקו כל הפוסקי' כחכמים דפסלי וגם כי מהכדים שממלתי' מהנמר המקלה מחפורים מים לחך המקוה ועל זה אני אומר שאינו נפסל ע"י כך חדא דאפשר שאין במים הנוטפים מבגד שמטפים בו במרחק ובמים הנשפכין מהכד ג' לוגין וכל פחות מג' לוגין מים שאובים אינו פוסל כמבואר בכמה מקומות ממסכת מקוואות וכדברי כל הפוסקים זה כי ג' לוגין הם חצי רטול וחזקה שבגד שמטפים בו במרחק וגם במים הנשפכין מהכד אין במים הנוטפים ממנו כשיעור הזה וגם אין לחוש שמה שחתו ג' בגדים או נשפכו מג' כדים ציחד

דרכן דאמרי כחוספחא אין מטבילין לה בחתונה ולא בעלייה עכ"ל והרמב"ם נראה מדבריו שהוא פוסק כדרכן דליה ליהו גוד אפילו גוד אחיה לעיני מקוואות : ופ"ש וכל זה שנכתבו יובן אם נודה שפסל המקוה כו' אבל נקה סברת בעל החוס' אני אומר שלומר דהלכה כיוסף בן חנני לא היה צריך כל האריכות הזה שהרי בהדיא פסק הרמב"ם כמותו בפרק חייובת והרמב"ם והטור והשח"א ב"ד דלוקח בכלי ממי המקוה לא שניה ששפכו ג' לוגין שהוא חצי רטול מג' כלים ועוד אני אומר שאפי' אם היו נשפכין ג' לוגין מג' כלים היה מקום להכשיר אם לא ידעו שפסל מכל א' לוג שלם שאם נפל מאחד מהכלים פחות מלוג אינו מצטרף וכמו שכתב רש"י והראב"ד כדאיחא בס' ב"י ועוד שאפילו אם היו נשפכים מג' כלים מכל אחד לוג שלם לא היה נפסל המקוה אלא אם כן החטיל ליספק מהכלי השני עד שלא פסק הראשון וכדתן בהדיא בפ"ג דמקוואות והא נמי לא שכיח :

הנה עד כה כתבתי לפי דרשו של החכם הכוזב הספק ה' שעלה בדעתו שג"ד ידקו בו כל המשניות ה' לעיל אבל לפי האמת הם רחוקים זה מזה כרחי' מרחק ממערב שהרי ג"ד מעיין הוא וכל המשניות דלעיל הם במקוה מנוס ממי נשמים אבל מעיין אפילו כל שהוא אפי' נפלו לחומו כמה סאין מים שאובים אע"פ שהם רבים על המים שהיו בחומו חלה לא נפסל כדתן בפ"ק דמקוואות מעיין שמימו מועטים שרבו עליו מים שאובים שיה למקוה לטהר באשבורן ולמעין להטביל בו בכל שהוא ובפ"ה דמקוואות חנן מעיין שהוא משך כגדל ריבה עליו והמשיכו הרי הוא כמות שהיה היה עומד וריבה עליו והמשיכו שיה למקו' לטהר באשבורן ולמעין להטביל בו בכל שהוא וכן פסקו הרמב"ם והראב"ד והרשב"א והטור והריב"ש והר"ן והמרדכי בשם כמה חכמים וכל הפוסקים ראשונים ואחרונים דאין מים שאובי' פוסלין במעיין והרמב"ם בחשבה קרא חגר על המזריכין לנקות מקוה שמימו נובעים ע"י דלים המנוקבים וכתב שטעמו הוא בידם וכתב שהודה מהר"ם לדבריו והביא ראיות ברורות לדבריו ומהרי"ק כתב ח"ל לא מלינו מי שיחוש במי מעיין לג' לוגין אלא אותו דעת שדקדק עליו המרדכי דמדקאח' פוקקין את נקבי הנביעה דאף במעיין קאמר וכן הר"מ חסדאי אלו השנים לבדם הם שמינו שיקפידו בג' לוגין למי מעיין עכ"ל :

ואני אומר דאפשר ללאו תרי נינהו אלא חד דלאו דעת שדקדק עליו המרדכי מדקאמר פוקקין את נקבי

טעמי לוכ'א לספוקי ציה דכשר הוא ודאי והיה הלכה רוחת'ה הלכה כדברי המכשירים מים שאובין במעין משום ללא אשכחן מאן דפסל ללא דעת א' שכתב המרדכי והר"ם הסדלי והמרדכי עלמו כתב שלא נודע לו ראייה וכל שאר הפוסקים ראשונים ואחרונים כולם הסכימו להכשיר וכמו שכתב הגאון מוהר"י קולון בשרש ל"ו והעלה בסוף תשובתו שאם יש בדבר שום דוחק עד שיבא הדבר לידי דיהוי שתתעכב מלעבול אין ראוי כלל שתתעכב מלעבול משום חזקה רחוקה שיש בה כמה ספקות וכל המרבה חומרות בזה דמבעלי' בנות ישראל מפריה ורביה אינו אלא מן המתמיהין:

והא ידעתי היכן מלא ידיו ורגליו בבית המדרש וגם הרב"ש בתשובה קרא חגר על המגריכים לנקות מקום שמימינו יוצעים ע"י דלים המוקצים וכתב שטעות הוא בידם ושהורה מהר"ם לדבריו והביא ראיות ברורות לדבריו וכיון שכן אפילו אם ודאי נפלו לחוכו ג' לוגין מים שאובים כשהיה המקום חסר לא נפסל בכך כיון דמעין הוא ואפי' אם נפלו הג' לוגין לחוכו בעוד שמלאי' מים מן הלגו' המקלה דאו' אין למקום דין מעין וכדתקן פ"ה דמסכת מקוואות מעין שהעבירו על גבי השוקת כו' העבירו ע"ג בריכה והפסיקו הרי הוא כמקום ופירשו רבינו שמעון והרא"ש ז"ל דהפסיקו היינו שאין מי הבריכה מחוברים למעין דמ"מ כיון שהור' גזור המעין לקלח במקום חור המקום לדיו הראשון וכדקתני בסיפא דההיא מתני' חור והמשיכו פסול לזבים כו' ומשמע הא לטבילה שאר עמאים דינו כמעין וכ"כ בהדיא הרא"ש בהלכות מקוואות וכ"כ הטור ועוד איז אומר דאפילו היה המקום ריקן ומלאוהו מים שאובים אם אה"ל המשיך לחוכו מי מעין כשר וכדתקן בפ"ק דמקוואות למעלה מעין שמימינו מועטים שרבו עליו מים שאובים שזה למקום לטהר באשבורן ולמעין לטהר בכל שהוא ואין לומר דשאני החס שקדמו מי מעין ומשום הכי אין מים שאובין פוסלין אותו דקמא קמא בטיל אבל היכא שקדמו המים השאובים אהרבה איכא למימר במי מעין הנוטפים בהם קמא קמא בטל הא ליתא דתנייא בתוספתא וכתבה הר"ם והרא"ש בפ"ג דמקוואות מעין היוזא לחלמי ומחלמי לבריכה ראשונים פסולים מפני שהם שאבים כינה הוא עושה נוקבו מעין וקבו כל שהוא ומלאו מים מעטים מטהרים את המרובים ופירשו דחלמי הוא שם כלי ונוקבו מעין וקבו כל שהוא לטבול מחורה כלי ומלאו מים מועטים שמן המעין לבריכה מטהרין את מי הבריכה המרובים הנשארין עכ"ל הרי

14\*

וכל מג' כלים מלטרפין בהנערף להחיל לנטף עד שלא יפסיק חבירו וכדתקן בפ"ב מהלכות מקוואות האי לא חיישינן וכיוזא בזה כתבו החוס' בפ"ק דתמורה גבי הא דתקן יוסף בן הווי בשנים ושלשה כלים פסולים את המקוה ואפי' אם חמלה לומר דשמא יש שיעור ג' לוגין אכתי הוי ספק וכיון דספק הוא כשר וכדתקן במסכת מקוואות בפ"ג ספק מים שאובים שטהרו חכמים ספק נפלו ספק לא נפלו ועוד דאפי' אם חמלה לומר דודאי יש במים הנוטפים ג' לוגין כיון דאיכא לספוקי שמא היה ארבעים טאה כשנפלו לחוכה הג' לוגין המקוה כשר וכדתקן במסכת מקוואות פ"ג ספק מים שאובים שטהרו חכמי' ספק נפלו ס' לא נפלו ואפי' נפלו ס' יש בהם מ' טאה ס' אין בהם:

הרי מבוזר מתוך משנה זו דבחד ספקא כשר וכו' ב"ד דאיכא חרי ספקי ספק נפלו שלש לוגין ס' פחות מג' לוגין ואפי' אם היו ג' לוגין ספק אם היה במקוה אז מ' טאה דפשיטא דכל כי האי גוונא אפילו אם היה פיסול ג' לוגין לאוריייתא ואפילו לא היו מנערפין חכמים הפיקין מ"מ בספק ספקא הוה מנערפין נדקיימא גן בכל דוכחא דספק ספקא לקולה וכ"ש בפיסול שלש לוגין שנפלו לחוך המקוה ללא מיפסול אלא מדרבנן לדברי כל הפוסקים איש לא נעדר וכמו שהוכיח הגאון מהר"י קולון ז"ל בשרש ל"ו דהא ודאי דכשר הוה לכ"ע:

וגם אין לומר דחיישינן שמא יחסר המקוה מארבעים טאה וימלא הגוי בכפתו וימלאנו וכמו שהשם הרא"ש לך בתשובה שכתב הטור דלא דמי ל"ד לההיא דהתם לא היה נעשה דבר אחר במקוה כי אם טבילה הנשים ולהכי חיישינן דכל גדי דיכיל גוי למעבד כי היכי דלא ליפסיד אגריה עביד אבל הכא שהמקוה זה אינו מיוחד לטבילה דעיקרו לחשמיש ושכר הטבילה הוא דבר מועט כנגד הטורה שהיה לריך לטורה למלאה בתקף שהטורה מרובה על השכר:

יעיד דאפילו אם חמלה לומר שכשפסקו מי המעין המקלה מלאוהו השתא שאור להיות מקלה חזקה שפירשו מהמים השאובים שהיו מנוטפים מכבידת הבגדים כדי שיחמלא ממי מעין זכיס ונקיים ותו לא חיישינן שיביא מים שאובים אה"ל דכיון שהמעין מקלה היה עורה לטבול ולא חיישינן שיטרה הגוי כדי להכטיל לישראל כשאינו מרויה בדבר וזה דבר פשוט וכל זה הוא כדי להכשיר אפילו אם באו לחוש לדברי האומרים ששלשה לוגין מים פוסלין במעין כמו במי גשמים דאילו לדברי האומרים שאין מים שאובין פוסלין במעין בלאו כל הני

אשה יולאה שפסקה להיאחז לאבוא דשמואל דעביד לכוחי  
מקוואות ביומי ניסן:

וכתב הר"ן שם שכן דעת ר"ח וכתב שהרמב"ן  
נחן טעם לדבריהם אלמא הכי ס"ל וכן דעת הרמב"ם  
בפ"ט מהלכות מקוואות לפסוק כאלוה דשמואל וכן דעת  
רבינו מאיר וכמ"ש המרדכי בפרק במה אשה יולאה  
והרא"ש בה' מקוואות וכן הוא מסב"ק הרמב"ם וכמו  
שכתב הטור וכן דעת הרשב"א בחורת הבית ואע"כ  
דסמ"ג וסמ"ק כתבו להחיר לעבול בנהרות כדברי ר"ח  
היאך נ"ח כל הכי אשלי רבבי שהם רוב בין ורוב  
מזין וגם כי הר"מ והרא"ש והרשב"א מכלל דבתיא  
י"הו וגם כי בכל חפזות הנולה נהגי' על פי הרמב"ם  
והרא"ש וזיל בחר סמ"ג וסמ"ק להקל בשל החורה  
וכמ"ש הגאון מוהר"י קולון בשרש קט"ו ולכן אפילו  
אם היה ק"ח נמוס בטבילת המקוה הזה כאשר עלה  
על דעתיה דמר היה יותר טוב לעבול בו מלעבול בנהר  
ולא עוד אלא שפיסול השליצה אינה מד"ת ופסול זחילת  
הנוטפים היא מדאורייתא כמו שכתב מוהר"י קולון  
בשרש קט"ו והיאך נמוס מלעבול בכשר מדאורייתא  
לכ"ע וטביל בפסול דאורייתא לכ"ע זולת שני פוסקין  
אין זה אלא מן המחמירין כ"ש כאשר לדעת כל הפוסקים  
אין שום פקפוק במקוה הזה שיש למוע מלעבול בנהר  
כיון דלכל הפוסקים ראשונים ואחרונים אסור לעבול בו  
זולתי לסמ"ג וסמ"ק:

יעיד אני אומר דאפילו לסמ"ג וסמ"ק שפסקו  
כר"ח אסור לעבול בנהר הזה מטעם שהוא נמל וגרסינן  
בפרק תיזקת אמר שמואל בר רב יוחנן אשה לא יעבול  
בנמל ופי' החוספות לר"ח נראה כפי' ר"ח לא תעבול  
בנמל כי בני אדם מתייים שם ובעינא וממרת מפני  
בני אדם המתייים שם וגם לפרש"י שכתב דטעמא מפני  
שהספינות רגילות להיות שם כל שעה מזוי שם טיט  
והנל דנמל וטיחתי שם ספינות וגם בני אדם פשיטא  
דאסור לעבול שם מהי עעמי:

ועיד אפילו לא היה נמל במקום הזה לדעת ק"ח  
היה אסור לעבול בנהר ששהוא גדל ואפי' ר"ח מודה  
כל היכא דעבלה בשפת הנהר במקום שנתמלא מחמת  
רוב הגשמים דע"כ לא הכשיר ר"ח אלא כשעובלח במקום  
שהיה מרוגלתי מי הנהר קודם מורה דפסול וכ"כ רבינו ירוחם  
שנחפשע מחמת הגשמים מורה דפסול וכ"כ רבינו ירוחם  
שזה דעת ר"ח וכ"כ הגאון מוהר"י קולון בשרש קט"ו  
ופוכיח קן מדברי החוספחא ושן פסק הרמב"ד ואע"כ  
שאזוי מודה להם בזה ככתוב בתיבורי:

כאן שהבריכה מלאה מים שאובים והם מטהרים ע"י  
מי מעיין המועטים הנופלים בהם:

יעיד ר"ח מדתנן בפ"ה למקוואות מעיין שהעבירו  
על גבי השוקת פסול העבירו על גבי שפה כל שהיה  
כשר חוזה לה שהמעיין מטהר בכל שהוא ופי' הרא"ש  
בהלכות מקוואות שמי המעיין נופלים לשוקת ומסס  
נמשכים ויולאים לחוד והשוקת הוא כלי ואין מטבילין  
לא בשוקת ולא במים הנמשכים מתוכו לחוד להעבירו על  
גבי שפה כל שהוא כשר חוזה לה כגון שהיו מי המעיין  
נופלים מק"חן על גבי שפת השוקת ומק"חן לחוד השוקת  
שרים המים היוולאים מן השוקת אע"כ פי' שאסור להטביל  
בחוכו לפי שהמעיין שופל על שפת השוקת מטהר כל  
המים בכל שהוא אע"כ פי' שמי השוקת מרובין מהם מ"ח  
כל המים מחוברים למעיין ע"י המים המועטים הנופלים  
על השוקת ויטהרין אע"כ פי' שכבר נסלחו בשליצה שעברו  
דרך השוקת עכ"ל הרי בהדיא דמים שאובים מטהרין  
על חבורן לפי מעיין כל שהן:

ואל תשיבני מהא דתנן בפ"ב למקוואות בור שמלא  
מים שאובים והאמה נכנסה לו ויולאה ממנו לעולם הוא  
בפיסולו עד שיחשבשב שלא נאחר מן הראשונים ג' לוגין  
כהיאחז בלמה של חדלית של גשמים וכמו שפי' הר"ש  
והרא"ש וגם אין בה ארבעים אהא וכמ"ש הר"ש בפ"ה  
משה שית דלילו היה בה ארבעים אהא הייתה מנשרת  
אח השאובים כמו שנתבאר לעיל וה"ה למעיין כל שהוא  
המקלה לחוד מים שאובים שהוכשרו המים השאובים ע"י  
חבורן למעיין דמעין מטהר בכל שהוא וגם הרשב"א  
כתב בחורת הבית וז"ל ולא עוד אלא מקוה מים שאובים  
שהמשיכו עליו מי מעיין אפילו מי המעיין מועטים  
המועטים של המעיין מטהרים את השאובים המרובין  
אין מחלקין בין קדמו מי מעיין לנוטפים בין קדמו נוטפין  
למעין עכ"ל הרי נחבאר דמקוה מלא מים שאובים אם  
המשך לחוכו מי מעיין כל שהוא כשר לעבול בו לדעת  
כל הפוסקים זולתי לזאתו דעת יחיד וכתוב במרדכי  
ואפילו לזאתו דעת בני"ד ללא היו כודאי שפלו לחוכו  
ג' לוגין מים שאובין כשהמקוה חסר מודה דכשר אפילו  
אז היה פיסול ג' לוגין דאורייתא כיון דספק ספיקא הוא  
כ"ש שאין פיסולו אלא מדרבנן לכ"ע וא"כ אפילו ליכא  
אלא חד ספיקא כשר וא"כ לית דין וליח דיין לכהוא  
לערער על מקוה מכלל ועיקר ואין יתכן להעלות על  
דעת למוע מלעבול במקוה מה ולעבול בנהר אשר  
רבו האוהרים לעבול בו הלא גם הר"ף בפרק במה

שנשפך מותר כמו שכתבו המפרשים ויין שלני החתחון פשוט הוא שלא נאסר מחמת שזרק הגוי לחוכו הכלי העליון ע"י דגודו שאפילו אם היה זורק בידו אבן או צרור לחוך היין לא היה נאסר אפילו בשתייה וכדמוכה בגמ' גבי כל שבזב טהור כו' וכתבו סמ"ג בשם הירושלמי והביאו מהריק"ו בשם ס' ושם דעת הרשב"א ודלא כהרמב"ן והרי"ף דאסרי כמ"ש הר"ן גאס

דגמיר יופך כמבאר"ל ארזי וזה"ל

### סימן סג

הם מותר לשים על ההיכל אבן מנייחת בצורת אריה וכוונתו בה

חשובה ראיוו את אשר כתב החכם כה"ר אליהו קפסאלי י"ה על דבר מי שרצה לשים על ההיכל אבן שיש מנייח בה צורת אריה והפליא החכם הגו' להחמיר ולאסור בטענות וראיות ודגש מאתו אם כנים דבריו מחזיק בידו ודגדשו נמצינו לבקשחו כי ראוי לכל אשר נגע ה' בלבו למחות בדבר זה עם היות שלדעת הרמב"ם שאר צורות חך מותרת אדם מותרים אפילו בולטים כבר הכריע הר"ן בפרק כל הלמים דשאר בולטות אסורות משום חשדא חה על דרך רבינו מאיר אשר הוא ג"כ דרך ההוספות ורבי אליקים אשר לצור צורות בעלי חיים כדאי' במרדכי ובהגהות אשירי ואע"פי שרבי אפרים מחיר דברי רבי אליקים עיקר שעשה מעשה וזה להסיר צורות אריות וגחשים שזיירו בבית הכנסת בקאלונייא כדאיתא במרדכי וכן יש להוכיח מדברי הגהות אשירי שהביאו דברי רבינו אליקים ולא השו להביא דברי רבינו אפרים ועוד נראה לומר דבני האי גוונא דבנ"ד לא יחיר רבינו אפרים דהא אפשר ללא איירי בבולט וכמו שכתב החכם הגו' ועוד יש לחלק דשאני החס שכתב זיירו אוחס כמבואר בלשון המרדכי אבל אם היו שואלים ממנו לצור צורות בבית הכנס' לא היה מחיר אי משום חשדא ואי משום דמחוך שמסתכלים באוחס צורות אין מכווין לבס לאביהם שבשמים כמו שכתבו החוס' ציומא וכתבו המרדכי בפרק כל הלמים בשם רבינו מאיר ועוד יש לחלק דההס היו אוחס הצורות לגדי בית הכנסת אבל אם היו מזיירים בטוחל שהקהל היו מחפלים כנגדו היה מזהר להסירם משום חשדא דאע"פי שאין הגוים עובדים לאוחס הצורות כיון שהואים תמיד הקהל משתחוים כנגדם הוה חייס לחשדא ועוד יש לומר דע"כ לא התיר רבינו אפרים אלא בצורות עופות וסוסים מפני שאין הגוים עובדים אוחס אבל צורת אריה כיון שהגוים מזיירים אוחו למהד מארבעה היות שבמרכבה

ולפי זה שטובלת במקום שאנו רואים שנחפשט מחמת הגשמים לא עלתה לה עבילה לכ"ע נמלאו דין כללי הנהר דבמקום מרוח המים לכ"ע לא עלתה לה עבילה דחיישין שמא ירבו הגשמים וחששא דאיכורא דאורייתא היא זולת לדעת המ"ג ומ"ק שהתיר שם לטובל בהם ובמקום שאנו רואים שנחפשט מחמת הגשמי לא חטובל בו ואם עבילה לא עלתה לה עבילה ואפי' לר"ח לדע' הראב"ד ורבינו יוחס ומוהר"י קולון ואפילו במקום מרוח המים אם הוא נמל לכחילה לא חטובל בו:

ובעתה היכא שאנו רואים שנחפשט הנהר ע"י ירידת גשמים כמו שהוא נראה לעיניים ואין הגשים יכולות לילך עד אמצע הנהר לטובל והן טובלות על שפתו ולא עלתה להם עבילה אפילו לדעת ר"ח אליבא דרבינו יוחס ומוהריק"ו והראב"ד ואפילו בזמן שאינו מחפשט מחמת הגשמים על כי האי גוונא דל"ד שהוא נמל אפילו לר"ח לא חטובל בו וראוי לחמו' בידם מלטובל בו ולקופן שילכו לטובל במקוה שבמרחק שהוא כשר לדברי הכל בלי שום פקפוק כלל ועיקר וידעתי כי אדוני חס כמלאך האלהים לחלוק כבוד אל האמת ולא לתקוע עזמו לדבר הלכה רק עיניו אל קדוש ישראל חשעניה ולהעמיד משפטו החורה על זיוגם וזיוגם כי זה הוא אשר עוררני לדון בדברים אלו לפני כסא כבודך מחוך אהבה מסותרת ומקוה ישראל ה' יאיר עיניו במאור חורתו גאס הצעיר הטהור והעלוב

יופך כמבאר"ל ארזי וזה"ל

### סימן סד

זיני יין כפך ויגבריה זרי

שאלה כלי מלא יין שהוא מוגה על הדף וחתה כלי זה יש כלי אחר מלא יין וגוי אחד היה מהלך בבית ובלכחו דרך בראש הדף הא' וחתגדה הכלי העליון מכה נדוד הדף ובשפך ונפל לחוך הכלי החתחון מה יהיה משפט היין הזה מי אסריק ליה בשמיה מהא משום דהוה ליה מנגע ע"י דבר אחר שלא בצוונה כי ההוא דהוה סליק לדיקלא ונגע ברישא לולבא או לא:

חשובה חמרא שרי משום דכיון שבכלי העליון אין כאן מנגע גוי כלל דכשאתמו מנגע גוי שלא בצוונה היינו כשהגוי מנגע ביין ע"י דבר אחר אבל בזהו זה שלא נגע כלל אפי' ע"י דבר אחר אלא שחתגדה היין מכה כחו ואע"ג דכה כחו ככחו דמי וכמ"ש החוס' פ' רבי ישמעאל גבי מערתא זיירא הכל כי הוה מתגדה מכהו ממש מי הוה שרי וכדשריק בצובא כשהיה חסרה ואפי' מה



מעט מוצר לא כביר למעט"ת כדי שלא תהיה מכפיו טובה על אשר עינתם לי במה ששלחתי ממעלתכם בדין ה"ל ובמנוחת אבותי הקדושים חשבתי לכתוב באורך לכל א' וא' ממעלתכם כת' מיוחד כפי הראוי לו והיכון אליו ללא שכחה לא לזכר עשוהו על ידי שבשביל שהמוביל על השביל כי הספינה פתח פתוחה בזה ופתח פתוחה ילא ועסקי רבים תלויים בנארי כמו שיער עלי חמדת הזמן יטע יעמן ביראת ה' יאמו ההכס שלמה ברכה יל"ו מי יתן והיו מעברות מזויות מכלן לשם ומשם לכלן והייתי כותב למעלתכם בחמירות בעניינים ודינין המסבכים אותנו פה מידי יום ביומו כתנורו של עכנאי ללא שאין עובר ושז וליכא דמידי כההיא דתחזאי ומ"מ אם איני מתרחק פניס לפני כסא כבוד תורתכם דלו נא ורלו בני עשה לנו את הגפש הזאת כי נפשי קשורה בנפשכם בשומעי חסידותכם ותורתכם היחרה ומאן יטיב לן יערי דפחלה אגב גררה כיון שבאתי עד הלום אמרתי לעתיק למעט"ת חשובת הרב הגדול המעון ומגדול מהר"ר מאיר י"ה אשכנזי ראש ישיבה בפדוזה יע"א אין ספק שכבר שמעתם על חכמת הרב הגאון ועל חסידותו ועל תורתו הנפלאה כמותו ירבו בישראל אמן ולפי שידעתי שהלשון של מרדכי ארוך שהביא הרב ה"ל אינו מלוי אלא וסבת היא למעלתכם ותשמחו בו כמולא של רב ואין סהדי בדבר זיתי לסופר לכתוב ולעדני לחתום למען תראו למען תאמינו וראיתם ושז לבכם ועגמוחיכם כדשא חפרתנה כנפשכם הנאמנה וכנפש מזומן בכל זמן לעבודתכם קאפסאלי בן כמה"ר אלקום :

כמ"ס החכם הגאון אפרס דמודה רבינו אפרים דאסור ואפינו להרמב"ם נראה לאסור דע"כ לא שרי אלא בצורות שבבתי אבב בבית הכנסת אפרס דמודה דאסור משום שהיא ואע"כ רבים יגהו נראה הלא הם להסוד תיגול מללא הולק בין רבי ליתיד וגם הר"ף והרא"ש לא חלקו בכך בפסקי הלכותיהם ואפילו מי שרצה לומר דרבים שאני מודו המכוער הדבר כמ"ס רבינו ירוחם ז"ל :

ובבר נמלא להרא"ש ז"ל ששאל על מהלכת שדרך השמעתאליס להחפלא עליה אם מותר לתלותה בב"ה אע"פי שהלילה והם לשום אחד מישראל להתפלל עליה בשום כוונה לשום דבר איסור והשיב אסור לתלותה בבית הכנסת כלל ואין ראוי לשום אדם הישראל לערער ע"ז וכל השובר על זה הוא נוטה מדרך ישרה לרעה וראוי לייסרו עכ"ל ומעטם אחר מני אסור לדעת הרמב"ם שכתב בחשובה הבגדים המזויירים אף על פי שאין בולמות אין יכון להחפלא כנגדה כדי שלא יהיה מביט בגיורים ההם ולא יסוין בהפלתו :

ובזעהה מי הוא זה אשר מללו לבו לזר מרה כוונתו כביכל ולא שמע לקול מורה להחמיר כי אם לקיים בעצמו מקלו יגיד לו אין זה כי אם גובה לב לעשו מעשה להקל בדבר ומה גם בהיות כי לא היה לו רועלת בדבר כי אם מילוי חפז ורעונו העולה על רוחו ויחיתי להו להחכם והנכבדים אשר מנעוהו ע"י הערכאות וכל כהני מיני מעלייתא לימרו משמיהו נאם

הגאון יוסף בנמיהר"א קרוני וז"ל

**סימן סד**

כתב שגלה אותה ה"ר אליהו קאפסאלי ז"ל

**אליבם אישים קדושים ראשים המקדשים אקרא**  
 וקולי אל בעלי תורה הלא הם אריות שבחבורה משיבי מלחמה שעה קולעים אל השערה הרבנים הגאונים והחכמים השלמים מי הנהר העצומים של ק"ק נפת יע"א עיר ואם בישראל אשר תשעוררו וכתבו חשובות חשובות וטובות מחושבות חבנית היכל כענין הארי וכאריות יתנשאו וקנאו קנאת ה' בצאות ותורחו וילאו ערוכי מלחמה מלחמתה של תורה כמשפט וכמנהג יראי ה' ואוהבי תורה ידיכם בתורה ובמלות תארכנה ימיכם וימי בניכם כראון נאמנכם הדורש בשלומכם והמזומן בכל זמן לגורחתם וכפיו פרושות השמים על שלומותכם שיפק שיחו והמון רוחו על שלום תורתכם ואל תהי ברכת הדין קלה בעיניכם הנה כחבתי אלה השורות

**סימן סה**

והו יצתק שמש יד החכם הגאון האלף במהר"ר מאיר חסנני ז"ל מסדויה

מרהיק אקרא שלום לחבור' קדישא שבעי קאדייח יל"ו שמועה שמעתי וחרגו בעני שאלה מחושבי עירכם דמות רומיה הוא דנקטיה להעמיד ארי של אבן על ההיכל מקום אשר כל העם משתחיים כנגדו ומקלו יגיד לו כאשר לפי דיני הנמ' מינא להקל כי אין איסור כי אם בפרטוף אדם גם בבית הכנסת מינא לו סמך היתר מההיא כי כנישתא דשק ויחייב בזהרדעא דהוא ציה אגדריעי כו' ובאמת בעניין הזה השוב לדמות דברי רבינו גלייקוס הזכר במרדכי בפרק כל הגלמים שזה להסיר תורה נשים ואריות שזיירו בבית הכנסת באקלומיח וכמו שהביאו האלף ממהר"ר אליהו קאפסאלי י"ה

של הוחס שם ואף כי נאמר בטה שלפי התלמוד שלנו הוא מותר הלא נחב הרב שמאל לו המך אסור מן מילתא ואין דבר חדש לנהוג כספרים חלוצים כנגד התלמוד שלנו ובפרט לחומרא כי כן נחבו החוס' בסוף פרק כל שעה שבהרבה דברים אלו מוכינים ע"פי ספרים חלוצים כנגד התלמוד לכן אנו אומר כל המשנה ידו על התחטותה ובכן אנו התרה בלשון ההוא ובשיעמו שלא יעשו כדבר הרע הזה ואם לא ישמעו בקולי לחשוב הדבר לאפקרותא ולשמיע עליהם דברי' עם חברי אשר לא ייטיבו בשיניהם:

(הגדה על המעילים שזמנים על הבימה או על הקתדרות של המילה ויש גם זרות עופות דגים וסוסים וארי אס מותר או לאו לדרשין בפרק כל הלמים דמות זרות לבנה היו לו לרבן גמליאל כו' ומסקין שאני רבן גמליאל דלחרי' עשו לו כו' התם צחות בולט ומשום השדה כדתיי'א כו' ומי חיישין לחשדא וכו' כי כנישחא דשך ויחביב צנהרדע'א ואוקמי ביה אנדריע'א והוו עיילי ביה אצוה דשמואל ולוי ומללי ביה ולא חיישי לחשדא ומשי' רביס שאני והשחא נמי צבתי כנסיות שלנו בכפרים שיחידים מתפללים שם יש לחוש בחשדא ואפילו צבתי הכנסה של קאלוציא ומגאלא פעמים שיחידים גשארס ומתפללים והוי איסור ואע"ב דלמרינן התם הכי ג' דהשיבי ייירי ופליגי כגון חמה ולבנה וגורות דיירקון מיחו הא למרינן התם למפלח לכל מה דאשכחי פלחי והואיל והן עובדים לכל הצורות הוי לחוש לחשדא דהא אנדריע'א בכרכיס לא פלחי ליהו כדאמר' בריש פירקון והבדע'א כרך ואפי"ה אי לאו דרביס שטיס חיישי' לחשדא והואיל ובכפר' פלחי ליהו מתי ונחבו רבינו אליקים איך ישנו מה שלא נהגו ואף על פי שנתחס להחמאות לפני בוראנו הרי הזהירו לא תעש' לך פסל ותיי'א לא יעשה לו גלופא יכול יעשה לו אטומא ת"ל וכל המונה לא יעשה אטומא יכול יעשה מטע ת"ל לא חטע לך לא יעש' לו מטע יכול יעשה לו של עך ת"ל כל עך מסקנא לא יעשו חמו' יכול יעשה דמות בהמה היה לו ערך ת"ל חבניה כל בהמה אשר בארך חבניה כל יפור כו' מכאן מצינו למדין שאסור לעשו' כו' ויש לחוש לך דתימא ישב לו קוץ בפני ע"ז לא ישחא ויעלנה מפני שגרא' כמשחוח והתם יש גם לפעמים זרות שאינן בולטים עכ"ל:)

ועתה אספרה נא לכם את אשר קרה פה פדוואה בימי הזקן האור הגולה רבינו יודה מייך זלה"ה ולדעתו שאז נמצא פה כמוהר"ר יהודה דלמייכע היושב בשבת

בפסקו ומי עוהר שפד שם והקוא גברא נחב שהמרדני היוו מכינס לדבריו כהשר הביא אחריו דברי הרמב"ם שהעלה דיני הגמרא ואני אומר שהבל יפלה פיהו שהרמב"ם אינו מדבר צבית הכנסת אשר עליו בניי'ם דברי הר' אליהו שהעם משחחיים סג' ונראה כמשחוח ללורה וכן דברי מהר"מ במחורים אין העם משחחיים כנגד המחורים אשר בהם קוראים פיוטים לבד כסדר האשכנזים כי מהר"ם היה באשכנז וכדי להשיב אחר דברי המחירים לפיכך החשובה של רבינו אליקים הנזכר לעיל בארונה כאשר הוא לפני עם יתר דברים בכפר אשר בו הדושי המרדני שאינם בכפר המרדני המפורסם ח"ל בכפר ההוא ועל פי הרשויות האלה נוה להסיר זר'ו אריות ונחשים שזירו צבית הכנסת בקאלוציא:

הנה נעתיקי הדברים כדחתן וכהוייתן ואם יש קלח טעיות בכפר הקל להבין יתקנס הרי לפיכך שאסור אף שעל המעילים שאין בהם זרות בולטות וכן כו' מדברי הרמב"ם בפ"ג מה' ע"ז שהצד' שרקמים באריגה ללחשיבי בולטות ופי' גלופא וטומא גלוי' וכחומה היינו בולטת ושוקעת דגלופ' היא כתרומתו של פתחי הוחס צפר' חלוא שחרגס נחב מפורש דגלף דעוקא ופרש"י שם ואף כי פירוש בהומא שם חרוצים לכהוס ח"מ דגלף ר"ל בגלוי' של עוקא שהוא נחב מפורש אחר החתימה ועוקא ר"ל הוחס חרוץ וקל להבין וטומא הוא ההפך א"כ אסור בין בולטת בין שוקע' וכן מפורש במרדני פרק הוקת הבתים וכן רמז בסוף באומרו דהתם יש לפעמים זרות שאינם בולטות ואל יעשה לחתם לשון הספר שאמר ח"ל מכאן מצינו למדים שאסור לעשותו כו' דנראה שאס' דוקא לעשותו שהרי חקף אה"כ נחב ח"ל ויש לחוש לך דתיי'א ישב לו קוץ כו' שנראה כמשחוח כו' א"כ אסור אף להיזהר במקום השחחוייה אף אם אחרים עשו מאחר שטעמו משום השדה שגרא' כמשחוח והנה הרב הזה רמז רמז בראש דבריו שהוא אמת באומרו איך ישנו מה שלא נהגו ובה אמינא אף אלא על ההוא גברא איך ישנה מה שלא נהגו ואף לא להחמאות לפני בוראנו דהנהו מעילים רק לכבוד ענייניו כהוייתו סימן דגלו מה לו פה ומי לו פה כי יחטבו לו במקום קדוש דגלו ואפשר ליישב ולומר דההוא אנדריע'א דבי כנישחא דשך מדוכחיה ויחביב צנהרדע'א לא הייתה עומדת במקום שהעם משחחיים כנגדו רק אמרי כי כנישחא או בלוי' וזיה שהעם אינם משחחיים כנגדו ואפי"ה אם לא היה היבא דרביס שכיחי שם היה אסור משום השדה כמו טבעת

בחכמוני בעירכס אך היה לו בחור יושב לפני רבו וראה אף הוא כל הדברים היה פה איש עשיר וחקיף שמו היר"ץ ווערטי"ס ושמו נודע בשערים והיה חמיד איש מלחמה לגאון האקן מורינו ורבינו רבינו יודה מייך זלה"ה ולבנו מורינו ורבינו חמי הגאון כמוהר"ר אברהם מייך זלה"ה ועשה פרוכה נאה מלד מחזק במרגליות ורקם עליו עורח לבי שהיה הארמ"ה שלו והיתה העורה בולטת מחמת המרגליות ובקש להשימו בבית הכנסת במועדים והאקן מיחה בו והוא מרוב עשור וחוקפו לא השגיח בו להיוחו בעל מלחמתו ומלא לו בעושרו רבנים עזורים לו אשר הגיעו לו ראויה להחיר מן החלמוד כנדון שלכם ובחזק יד שם אוחו בבית הכנסת וינא האקן מבית הכנסת בחרי אף ונחרבו הקטנות מלד בגלל אלה ואפ"ה עתה בזמני קמו הירשים של כמ"ר היר"ץ הג"ל להשימו בבית הכנסת ולא רצו לעשותו בלתי רשותו וטויתי להם לכסות בנייה העורה ההיא ושמשו בקולי ברוכים הם ובדרך טעמם והנדון שלכם הוא גרוע יותר ויותר שיהיה דבר קבוע שם על ההיכל חמיד ועורח אריה שהוא א' מעורח המרכבה אף כי אין איסור כי אם ארבעתם יחד מ"מ הדבר מקוער לכן אהבתי עמדו בדרך ולא חניחו להביא חטובה לבית ה' ואשר החסיל בעצירה יחיש לעלמו ויס' מן הדרך המעוקס הזה ולא יעריח בתי דינין להשמיע עליו קול אלה ח"ו. וכבר ראיתי נפלאות מחורח הרב המובהק מוהר"ר אליה קאפסאלי י"ה אשר קנא לאלהיו ואסר ומחה בידו וכחצ לאיסור ואמינה ליה יישר ואלהי ישראל יבדך אחכם וחראו בנחמה אתן:

כה מעתיר הערוד בילדי הזמן מאיר בנמהר"ר יאהק ז"ל קלענלנגן מפדואה עידי ההעחקה  
אברהם בן ששאן גם אני שלמה יייטי

### סימן סו

נשאלתי על בגד משי שאורגים בו מיני צורים ובחוסם דמות עופות אם מותר לעשות ממנו פרוכה לפני ארון הקדש לפי שיש גמגמני דבדר לפי שכשעומדי הצבור להחפלה משתחווים ללד ההיכל וגר' כאלו הם תולס משתחווים נגד העורה ההם:

חשיבה: נראה דודאי שרי ואין בו בית מיחוש ואפילו אם היה עורח אדם אפשר דשרי כדמוכה בפרק אם אינם מכירים ובפרק כל הללמים דפריך ומי חיישין לחשד' והא' כי כשחש דשף ויחייב בנהרדעא דלוקמו ביה אחרטא והוו עיילי ביה אבוב דשמואל ולוי ומלוי

ועוד שאפילו רבינו אליקים לא אסר אלא לעשותו בידיים אבל במולא מותר כמבואר יפה במרדכי ור"ד מולא עשוי הוא שהרי אינו עושה עכשיו עורח הללו ואפילו רבינו אליקים מודה בזה ואין לדחות לומר דלא שרי רבינו אפרים אלא שיהיו אוחין עורח בבית הכנסת אבל לא שיהיו לפני הכותל שמשתחווים נגדו דמאחר דליכא חשדא בעורח הללו כן למשתחווים נגדם כמשתחווה נגד בגד או כותל שאין בו עורה ואע"פי שבהגהות אשירי נחוב כדברי רבי' אליקים ח"ל כיון דבעי' שלא יהיה דבר חונך בינו לבין הקיר והרז' שיעשיר יאפיין יהא נראה כמשתחווה לאוחן עורח יש לו' דכיון שעשאוים בידיים כדקאמר שזירי בבית הכנסת וגם ממה שכת' והשיב דאסור לעשות שום עורה איכא למיחש לחשדא לדידיה דסבר דאסור לעשות אבל במולא גם לרבינו אליקים שרי לשים העורות ההם בכותל משתחווים נגדו וכן נראה שהוא דעת הרמב"ם ששאל מה הוא העורה הדבר הנקרא בינו ובין הקיר ולמה מנעוהו ואם בכלל החנינה הזאת כלי מילת שחולק אוחס על כותלי הבית לנוי ובהן עורח שאין בולטות אם זה בכלל האיסור או לא והשיב

ענמו לומר דיין שחערב בו דבש אם נגע בו הגוי  
 אכור כאשר נכב בתחלת דבריו וגם בלמנע השוכחו  
 זר לתקוע עלמו בדבר זה:

על זה אשיבו מלין הלל כבר ידוע ימפורסם כי  
 כל ימות קאלידיא משמים בהם דבש בין הניחות ועל  
 כן אינם זוכרים ממנע גוי בהבאת מהניחות לעיר ואם  
 כן לפי דעתו יאסור לבני מלרים כל יין הבא מקאלידיא  
 ומאחר שמוכג פשוט במלרים וסביבותי' לשחות יין  
 מקאלידיא בפרהסייא ולא היה מעולם פולה פה ומלפני  
 הדבר ברור שהם סומכים על הוראת גאוני המערב  
 ואם כן דל מהכא הששת גוי דלפילו ראייתו נוגע בו  
 מותר להם ואין כאן אלא הששת איחלופי ומה שהאריך  
 להביא ראיות דריישי' לאיחלופי ע"י נקב בזה יפה השיבו  
 ההכם ה"ר יעקב חבון על כל דבר ודבר אחת לאחת  
 למלא חשבון דבר דבור על אופניו גם על הבאת דברי  
 סכתבתי בס"י ה"ק ק"ל כ"ח יפה כיוון ההכם הרי"י  
 ה"א:

גם דברי שלשת החכמים הגבורים אשר בקעו  
 לשאוב מים בששון ממשייני הישועה מבור בית לחם  
 אשר בשער שער המזיין בהלכה שלשה המה נפלאו  
 דבריהם בטוב טעם ודעת להסכים ותמתי על החכם  
 האוסר אך געלמו ממנו דברי המרדכי שכתב בפ"ב  
 דע"ז וסמ"ג וכיוצא להבנת דברי והביאוחיו בחיבורי:

שאלו את ר"י על גבינות הרבה שעשה ישראל  
 בבית הגוי כל ועוד היה גרסה לרבינו טוביה דאפי'  
 לשמאלל דאמר מפני שמעמידים אותה בעור קיבת  
 נבלה כי מ"מ אין שם אלא זיתן טעם ורש"י פסק  
 דטעם הוי מדרבנן והוי ספיקא דרבנן לקולא ואף  
 לר"ח דטעם כעיקר דאורייתא למה לא יותרו דלויכא  
 ספיקא טובא כי שמא לא בל הותם הנאבד מעולם ביד  
 גוי ואם חמלא לומר בא לידו שמא לא זייף ואם חמלא  
 לומר דייף בו שמא לא העמיד אלא בדבר המותר עכ"ל  
 ובג"ד מ"י לויכא ספיקי טובא שמא לא היה לגוי יין  
 שלו להחליף ביין כשר אם חמלא לומר שהיה לו שמא  
 לא היה רע כ"כ שהיה לו ריחה בחילופו ואח"ל שהיה  
 רע הרבה מכיון שאנו רואים שיין הכשר הוא טוב אולא  
 לה חששא זו ואם חמלא לומר שאע"פי שלא היה רע  
 אלא מעט רול' להרייח אותו דבר מועט שמא לא  
 החליפו מפני היראה וכיון שאם ערב בו יין שלו הוי  
 מין במינו הוה ליה איסורא דרבנן כמו סכתבתי בחיבורי  
 דנקטין כר"ח לסבור דמין במינו בטל ברוב מדאורייתא  
 שרוב הפוסקים פסקו כמותו א"כ הו"ל כמה ספיקי

שהטעם שהצריכו להתקרב אל הקור בשעת החפלה הוא  
 כדי שלא יהא לפניו דבר שיבעול כוונתו והבגדים החלויים  
 הינם אסורים אבל אינו נכון שיבדיל בינו ובין הקור  
 ארון ושקיס וכו' בהם מכלי הבית כי הדברים האלו  
 מבטלים כוח החפלה והבגדים המצויים הע"פי שאינם  
 בולטות און נכון להתפלל כנגדם מהטעם שאמרנו כדי  
 שלא יהא מביט בצדדים ההם ולא יטוין בחפלתו ואנחנו  
 רגילים להעלים עינינו בחפלה בזמן שיקר' לנו להתפלל  
 כנגד צדד או כוחל מצוייר עכ"ד ומדכתב והבגדי'  
 המצויירים הע"פי שאינם בולטות משמע דבזרת אדם  
 איירי דבזרת אדם דוקא מפניו הוה זיל בין בולט  
 לשוקע כמבואר בדבריו בפ"ג מהלכות ע"ז ואם בזרת  
 אדם מתיר להתפלל נגדה כ"ס להתפלל נגד שחר צרות  
 היות ועופות דשרי וליכא למי' אדרבא יתם ראייה שהרי  
 נכב שאינו נכון שיפסיקו בינו ובין הקור מאחר שפסע  
 המנהג בכל הפונות הגולה לשים פרוכת מצוייר ומרוקס  
 ולא חשבו לביטול כוח החפלה מפני כך לוי חסוס  
 דעדיף להו כבוד החורה והמתפלל נגדו יעלים עיניו  
 כדי שלא יהא צדדים ואוי משום דהשתא בללו הכי און  
 בני אדם מכוונים בחפלה כראוי וכמו שפסקו הפוסקים  
 גבי חתן שפסור מק"ש ואוי משום דדמו לארון וחיבה  
 סכתבו הפוסקים דאין הוללין א"כ כך ירי' לוי לשים  
 פרוכת זה כמו פרוכת אחר כיון שהוכחו שהין בו השם  
 איסור מפני הצדדי' הילכך שרי ושפיר דמי לאתחזוי קמי  
 היכלא את הגרסה לע"ד נכתבתי ולהיות במקום שאורע  
 מעשה זה יש רב מוסמך אם יכניס כת"ר לדברי הר"י  
 מורה להחיר כלעזיב אך אם לא ירחו דברי בעיני כת"ר  
 דברי הרב שומעין נאם העציר

י"בף במסכת"ר הרי"ם קדמו ולה"ה

**סימן עז**

שימוש מה שאמרנו מלימתי קדמא יין להמך כדי לישות יין נכח ממלא  
 אותו כמו כדונערים המפזרים קפה ההנהגה כפי"ן ע'

שבוע שמעת' נוחא על היין בחזנות מלרים וברחובי'  
 שם יתנו דלקוח ה' בעלי חריבין הללו אסורים והללו  
 מחירים יהיו עדיהם וילדקו יגם עצמותיהם עד האלי"ם  
 יבואו דבריהם על דבר הביות יין בלא מקאלידיא  
 בכפייה שכולה גייסם ובפי הביות חותם בחוך חותם  
 אכן יש בכל הבית נקב קטן כדי להוציא הרוח שלא  
 תבקע וכשחלתי מאחזבי ומיודעי להגיד דעתי בגדון  
 זה והנני משיב כאשר עס לבני אכן אבא בקלרה להקל  
 על המעיין ואלומר ראייתי דברי החכם האוסר חוקע

שאינם אדוקים בע"ז כל מה שעושים בצורת הללו בכלים אינם עושים אלה לנוי כו' אע"ג דבלשון ואפשר דנקטו לה תרוייבו ז"ל וה"ר ירוחם נמי בסיפא דמילתא קאמ' וירחמו להחמיר בספק איסור תורה בספק ספקא ד"ד לא קאמרי וחו דהכא לאו איסור תורה איכא דאפי' משך ויכיב דמי הכא מדינא שרי להחמיר דמקח טעות הוא ומשום דמחוי כמוזין ע"ז לגוי אמרו וילך הנאה לים המלח וכמ"ש הר"ן שלהי פרק כל הגלמים יורנו מורנו בזה הלכה למעשה אם יש לחוש לאיסור העגול של זהב הנזכר בהנאה ואם לאו ואין מורין ליהודי הזה למכור אותה בהקפה וליטול אה"כ דמיה דאע"ג דהמרדכי בריש פרק השוכר לא קאמר אנא אם עבר ישראל ומכר ע"ז כו' הכא דאיכא כל הני טעמי ולקולא דכתיבנא אפשר דאורויי נמי מורינן ליה למזבנא לגוי באשראי ולמישקל מיניה בחר הכי וכדכחב הרב המרדכי ז"ל:

תשובה רואה אני כי הנוחז הוא עושה עלמו כשואל והוא מורה וצא להחיר בטענות שאין בהם ממש כו' הטענה הראשונה טעונן אין לה שחר שאין דרך הישמעאלים לגזר טורח אדם כי הוא איסור חמור כדחם ומעולם לא נמצא מי שעשה כך והיאך נתלה להקל בדבר שאינו מצוי דבר שלא עלה על דעת כלל גם מ"ש ואם חמצי לומר שעיקרה מגוי עובד עבודה זרה ספק אם ציטלה קודם שמכרה לישראל הוא אישחמיטתיה מחמי' דכל הגלמים המוצא טורח חמה כו' יולכס לים המלח ולא אמרי' שמה ציטלה הגוי קודם שמאלה זה:

ובמ"ש וחו שקרוב הדבר לומר בודאי שאין זו טורח נעבדת כו' הנה שכה מה שנחוב בשאלה שהיה בשמאל העובר ההוא טורח שחי וערב וטרה זו נעבדת היא וכמו שכתב הר"ן בשם הרשב"א ומ"ש ואפי' הטורח מניקה כתב הר"ן שם שאין עובדים היום לגזרות הללו כו' תימא גדול הוא שהר"ן לא מלאו לבו לחלוק ולא כתב כן אלא בדרך אפשר וז"ע מה השואל סומך על זה לעשות מעשה להקל חזק לא עלה על דעתו של הר"ן:

ובמ"ש גם רבינו ירוחם כתב בשם ה"ר אברהם אסמעאל הגויס אלו שאינם אדוקים בע"ז כל מה שעושים בצורות הללו בכלים אינם אלה לנוי כו' מי ישמע לו הדבר הזה לחפוס ספקו של אברהם בר אסמעאל להקל ולהניח פשיטות של הרשב"א להחמיר בהיותו רב גדול ומפורסם ועוד שהיסוד שרצה לסמוך עליו לומר דהוי ספק ספקא כבר נחבטלו דבריו לעיל:

דרבנן ולקולא ואפילו לרש"י דכבר דמין במוי לא בטיל אפילו בחלף ומשמע דבדאורייתא לא בטיל דבסתם יינם אינו אלא גזרה דרבנן כדליתא בפ"ב דע"ז והא כן אליבא דכולי עלמא הו"ל כמה ספיקי בדרבנן ומוחר וכמה ראות יש להביא להחיר אלא שאין לזרף שהדבר צורך להחיר ובמקום שאמרו לקרר אין ראוי להאריך באם הנעיר

ייבך קרי

## סימן כח

שאלה ישמעאל א' בל לנאנ"א והוא השוק שמוכרי בו כסף וזהב מטבע וגרועאות ומכר קצת פרהים ישנים יושפים וליהודי אחר מכר עגול א' וזהב משקלו כמו שבע' מתקאלים מפוחה כביבו בפטורי יני' ובאמנעית' מנייר בדפוס בולט דמות אשה יושבת על כסא וידיה נשואות למעלה כמו הרה תקריב ללדת תחיל חזקת בחבליה ובצטנה מנייר עובר אחד ידו הימנית על לבו ובשמאל העובר ההוא טורח שחי וערב וכביב הטורה הדיא כתוב בכתיבה ייזית בולטת בצד אחד גירי ווליתי ובצל האחר כתוב חיפורישי ופירשו היודעים בלשון גריגו אדוני עוזר הנושא אותי או הלווה אותי ואחר שפרע היהודי הדמים ומשך והלך לו הישמעאלי נוקפו לבו לדעת מה טיבו של עובר זה ואמר אולי טורה זו היא ע"ז יורינו מורינו אם העיגול הגוי מוחר בהנאה לפי שקצת יהודים העידו שכן דרך הנזירים לשים עגולים האלה בכובעיהם לנוי ונראה שיש להקל בדבר הזה ממה טעמי הדא דאיכא הכא ספק ספיקא והספק ספיקא דע"ז מוחר וכמ"ש הרמב"ם ז"ל בפ"ז מהלכות ע"ז והוא ספק אם באתה טורה זו ליד גוי עובד ע"ז מעולם שאפשר שישמעאלי זה עלמו שמכרה ליהודי הדפים טורה זו בעיגול וזהב זה לנוי ואמרין כאן נמצאו וכאן היו הואיל ונמצאת ביד ישמעאלי שאינו עובד ע"ז ואם חמלא לומר שעיקרה מגוי עובד ע"ז ספק אם ציטלה קודם שמכרה לישמעאלי זה וחו שקרוב הדבר לומר בודאי שאין טורה זו נעבדת שדמות מניקה וזנה בחיקה אמרו כמ"ש הר"ן בפרק כל הגלמים ולא דמות מעוברת וזנה בצטנה וחו שאפילו אם חמלא לומר שזו היא טורה מרים אמו של יש"ו ידוע הוא שאין הנזירים עובדים את מרים הג' ולא נזהגים בה מנהג אלהות וזה שבצטנה אפי' אם חמלא לומר שהוא יש"ו עדיין לא יצא לאויר העולם ואפי' בצורת מניקה כתב הר"ן שם שאפשר שאין עובדין היום לגזרות הללו כו' גם רבינו ירוחם כתב בשם ה"ר אברהם בן אסמעאל הגויס בן אברהם אלו

חבדק מאי חבדק כי אחא רב דיומי אמר רואין אס  
 במיפה כחו כוחבין ואס לא אין כוחבין ה"ד מיפה כחו  
 דאמר אף כתובו וחזומו וכוונו ליה ובזוואה זו כיון שלא  
 כתב כמיפה כחו הרי היא בטלה מה משפט זוואה זו  
 אס היא בטלה כדברי האומר כך או אס יש שום טענה  
 לקיים שזוואה זו חסיה קיימת:

השובה גרסה שזוואה זו קיימת דומה להסיא  
 שאח' כתבו וזכו מהם לשלוחי דהתם בשתחזון להקנות  
 באותו שטר אבל בשלא תחזון אלא שיכתבו לזכרון  
 דברים בעלמא להיות לראיה כמה הניח לכל אחד  
 מתחתו קיימת ואין לאותה כתיבה דין שטר כלל ודבר זה  
 כתבו רבינו ירוחם ז"ל בשם הגאונים וגם בטור השן  
 המשפט כתב בן ולישא דייק דקאמ' שמה לא תחזון  
 להקנותו אלא בשט' משמ' דבשטר שהוא בלשון הקגאה  
 הוא הא בשטר שאינו בלשון הקגאה לא ואע"פי שלא  
 תחבר זה בדברי הרמב"ם הוא העתיק לשון התלמוד  
 כמנהגי כמה מקומות וכסס שפרש מאמר התלמוד כך  
 פרש מאמרו ז"ל וכיון שאמר התלמוד אינו אלא  
 בשתחזון להקנות באותו שטר אבל בשלא תחזון אלא  
 שיכתבו לזכרון דברים בעלמא להיות לראיה כמה הניח  
 לכל אחד מתחתו קיימת עלינו לומר שגם זו היא כוונ'  
 הרמב"ם ז"ל ולשון זוואה זו מבורר שאינו לשון הקגאה  
 אלא לזכרון דברים בעלמא הילכך גרסה שהיא קיימת  
 תאם הצעיר י"פ קצ"ו

ימ"ש וחו והכא לאו חיבור תורה איכא וכמ"ש  
 הר"ן שהי פרק כל הגלמים עכ"ל מ"ש הר"ן שם לא  
 מדעחו אמרה לגמרא ארוכה היא מומרא דרבה פ'  
 השוכר והר"ן עלמו כתב והכי מפרשים לה בפרק השוכר  
 ילמה חלה הדבר בהר"ן ומ"מ אין משם ראיה לז"ד  
 ולא דמו אלא אפילו כי אולא לדא דהתם להחזירו  
 לגוי עלמו שמכרה אמרין דהי מדווא אפילו משך ונתן  
 מעות ואפי"ה אסרו משום דתחוי דמזבן ע"ז לגוי ומה  
 עיין זה לג"ד שהוא מוכר הע"ז לאחר והנה מדמיא  
 שאין ספק שהוא אסור מן התורה וזו אפילו חינוך בן  
 יומו לא יטעה בה:

ימ"ש בשם המרדכי שאם מכרם הגוי בהקפה כו'  
 גם כזה הניח השורש שהרי דברי החוס' הם ואילו היה  
 מעיין בחוס' או בהפרי ביה יוסף שהביא דבריהם היה  
 רואה שרבינו אלהן לא החיר אלא כשהגוי מכרה לאחר  
 קודם שיתן לוח הישראל הדמים ואע"פי שכתבו שה"י  
 הוסיף להחיר אפילו לא מכרה הגוי אלא שמכרה הגוי  
 קודם שיתן הדמים כו' מ"מ הרי רבינו אלהן גרסה  
 שהוא הלוך עליו ועוד שאפילו רבינו אלהן וה"י לא  
 החירו אלא בדיעבד דוקא אבל לכורות קן לכתולה לא  
 ומה שרצה להקל בז"ד משום דאיכא כל הני טעמי  
 לקולא כבר נחבטלו כל אוחס הטעמים הילכך אסורה  
 בהגאה בלא שום חתר זה מה שגרסה לי הצעיר  
 י"פ קצ"ו

סימן ע

ב ברכא דבולא ביה הובון ועלה י"ז אד"ש  
 כתבך הגיע לידי הנחת מלשאיב מים חיים מבור בית  
 להם י"ה ה"ה הרבנים השלמים אשר אורס זורם בעת  
 הזאת ביבולכם ואם הרבנים השלמים מרוב עזותוהם  
 משו ידיהם כמדת הגושים איך אפרוך גדרם ומחילתם  
 אכן שלא להשיב פני כ"ת היקרים ריקס וגם כי מבין  
 ריבוי כתבך יכר שהרבנים השלמים לא משו ידיהם  
 לגמרי אף שרצו לשמוע דברי חסלה וע"מ קן קבלתי  
 עלי כי יכון הוא שדבר זה יפתח בקטן כמוי ויסחיים  
 בגדולים ולפי שדברי אנרחד בלו סתומים שכתב שקמו  
 לזבים ורזים לבעל הזאה ולא פירשח אס באים מחמת  
 עעגה הם ומה היא טענתם ע"כ אני יריך לכתוב  
 הטענות שאפשר להם לטעון ולכתוב סתירחס בדרך  
 קצרה להיות דברי מובאים לפני משיבי מלחמת דת  
 שעה בגילוי דעתא בעלמא סגו:  
 וזה יכה הזוואה מודעת זאת לכל רואה הסימיתו  
 15\*

סימן סט

ימי זמח טביע מדי

שאלת זוואה שזה נסחא אלו עדים סתומי מטה  
 מעדים כו' וכך אמר לנו הו ע"י עדים וכתבו וחזמו  
 איך אני ברצון נפשי ובשלמת דעתי ובחורת זוואה אני  
 מנוח שאם ה"ו אמות מהולי זה שכל המטלטלים הנמלאים  
 בבתי הן שמושי ערש הן מכסף וזהב כולם יהיו מתנה  
 לאשתי ב"ל לא וגם מטלטלין אחרים שיש לי בשאלונוקי  
 וברו"דיס ועוד מאה והמשים פרחי וינייאזוס ממעו'  
 ומנכסי ועוד זיוה מהמת מיחה שיתנו לקרובו אשר  
 בצפת שמו רבי יאודה מ"מי המשים פרחי וינייאזוס  
 במתנה גמור' מנכסיו וסארות ממה שיש לו היות הכל  
 לבחו רבקה ולולד שתלד אשתו שהיא הרע עכ"ל הזוואה  
 יש מי שאומר שזוואה זו בטלה מהא דהמריין בפרק  
 יש נוחלין ובפרק מי שמת שכיב מרע שאמר כתבו וחזו  
 מהם לפלוני ומת אין כוחבין ונתחן שמה לא נמר להקנותו  
 אלא בשטר ואין שטר לאחר מיחה רבי יוחנן אמר

היורש שלה ולא שום אדם אחר בעולם ככל דברי ג' ז' ז' ז'  
 שכיב מרע ככל חיקון חכמים וכל הא דלעיל מחילה  
 ועד סוף יעשה והתורה בפנינו עדים ה"מ בביטול כל  
 מיני מודעות שבעולם דתקינו רבנן ובשוקא ובבבא  
 ובפרסוס לכל ככל ז' ז' ז' ז' ז' ז' ז' ז' ז' ז'  
 חכמים והלכותיהן ככל שטרי ז' ז' ז' ז' ז' ז' ז' ז'  
 מיושבת עליהן בכל אופן כ"ל ז' ז' ז' ז' ז' ז' ז'  
 בישראל העשין בהכשר כתיקון חכמים ולא כאסמכתא  
 וללא כחופשי דשטרי והיעשה היום יום א' בשבת ו'  
 חמוו הרי"ט לפ"ק פה ק"ק פליבגא לזכות ולעדות  
 ולראייה כחבנו וחממו :

והנה הטענה הראשונה שאפשר לטעון על אדם  
 הוא מאחר שבת אחיו יורש' אותו גד"ת אין בידו  
 להעבי' ההלכה ממנה ולחטא לאיש או חשה נכרים ועל  
 טענה זו אומר לו חכמו ישכילו ידם ישמו לפיהם דהא  
 תנן בפרק יש ויחלין המחלק נכסיו על פני ריבא לאחד  
 ומיעט לא' והטעם להם את הבכור דבריו קיימים ואם  
 אמר משום יורשה לא אמר כלום כתב בין בתחילה בין  
 באמצע בין בסוף מש' מחנה דבריו קיימים ואין לומר  
 דהיינו דוקא במחלק לירשיו אבל למי שאינו יורש לא  
 דהא תנן תו החס הכותב נכסיו לאחרים והנה את  
 בניו מה שעשה עשוי ופי' רשב"ס ז"ל מילת' דשטיטא  
 היא ומשום סיפא נקט לה ואיתא גמי בגמרא עובדא  
 דההוא גברא שכתב כל נכסיו ליונתן ו' עויאל והניח  
 את בניו וכהו יונתן ו' עויאל במתנתו ואם קן הדברים  
 שאין בטענה זו משם :

אבל אם המעוררים הללו יודעים ספר אפשר  
 להם לטעון לכאורה דלא זכתה מרת שולי במתנה זו  
 מדגרסינן בפרק יש ויחלין אמר רב יהודה אמר שמואל  
 הכותב נכסיו לאשתו לא עשהה אלא אפטרופא ואין  
 לדחות טענה זו ולומר דבג"ד לא כתב כל נכסיו לאשתו  
 שהרי עובדא דהא אלפים לבנים לבת אחיו ות"ק לקרובו  
 דאי מהא לא ארייאל דהא אחרת החס אשתו ואחר  
 לאחר מהא לא ואשתו אפטרופ' ואין לדחות ולומר החס  
 כשכתב כל נכסיו לאיש פלוני ולפלוניא אשתי אבל היכא  
 דכתב יטול פ' כך וכך ותענו אשתו פלוניא כך וכך לא  
 עשהה אפטרופא דהא יחא אס כתב חתלה חטול אשתי  
 כך וכך ויטול איש פלוני כך וכך דהשתא לא הוי עובד  
 כל נכסיו לאשתו אבל בג"ד שכתב חתלה שיעלו ב' ז'  
 אחיו וקרובו אחיו הסך וכל שאר נכסיו תנן לאשתו ודאי  
 כותב כל נכסיו הוא :

ועוד אני אומר דבג"ד שלא תנן לתקבלי מתנה

למטה איך אהנו ח"מ נכסנו אלא ה"ר משה בן ה"ר  
 משה ו' פורח וראינו אותו חולה ומוטל על ערש דוי  
 ודעתו מיושבת עליו ולשונו ומילוליו מיושבים בפי' ודעתו  
 לומר ולשמוע ולישא וליחן כשאר בני אדם המהלכין על  
 רגליהם בשוק ופתח ואמר בפנינו ח"מ רבי משה הו'  
 הוו עלי עדים בדבר זה ואף כתבו וחתמו וחתו זה  
 לאשתי מרת שולי להיות בידה וביד כל הבאים מכהה  
 והני מודה בפניכם עדים ח"מ כמורה בפני ב"ד הסוב  
 וראוי בהולאה גמורה שריא וקיימא ללא בהשטאה  
 וללא להשגאה וללא למחנה בה מן יומא דנן ולעולם  
 איך ריחתי ברגזי נפשי הטוב בלב שלם בלתי דבר אונס  
 והכרח כלל בעולם כי אם בדיעה ראייה ומיושבת לזוח  
 כדון וכחורח כל דברי ז' ז' ז' ז' ז' ז' ז' ז' ז' ז'  
 חכמים כי אם ח"ו שאמות מחולי זה שיחמו מנכסיו  
 עובדו בחורח מתנה וירשה שני אלפיו לבני' מוממים  
 לבת אחי ה"ר אברהם ו' פורח אשר היא עכשו בק"ק  
 חוב"ב בדרך הקדושה ועד ח"ק לבנים מוממים לקרוב  
 אחד שיש לי עכשו בשאלותיך בתורת שכיב מרע כתיקון  
 חכמים ואח"כ כל נכסי ריחתי לי בין כסף בין ש"כ בין  
 זהב בין כלי חשימש וכל מקרקעי ומטלטלי והפריס  
 ופירות שיש לי בבית ובשדה וכל עבדים ושפחות שיש  
 לי כללא למילתא כל נכסי בכלל ובפרט הן משוה וזו  
 ולמעלה הן משוה זו ולמטה מכל מה שהפה יכול לדבר  
 והלב לחשוב בעולם הכל יחתי לאשתי מרת שולי הו'  
 לעיל במתנה גמורה חסוכה וחלוטה שריא וקיימא ככל  
 הלכות ז' ז' ז' ז' ז' ז' ז' ז' ז' ז' ז' ז' ז' ז' ז' ז'  
 יהיו לעולמי עד רק אלו שני אלפים לבנים ה"ל לבת  
 אחי ה"ל ות"ק לבנים ה"ל ואין לשום אדם בעולם  
 לא שום טענה ושום דין ודברים וערעור וקטטה  
 ופקפוק עם אשתי ה"ל מחמת כל נכסי ה"ל אלא  
 הכל הם של אשתי ה"ל בכלל ובפרט הכל יחתי לה  
 ככל חורח ז' ז' ז' ז' ז' ז' ז' ז' ז' ז' ז' ז' ז' ז' ז' ז'  
 זה יחתי לאשתי שולי ה"ל את כל נכסי ה"ל שהאר  
 פעירות אשתי מי שולי ה"ל לא יהיה לה שום כח  
 ורשות בעולם להרשם ולהחיל מכל נכסי עובדו שחתי  
 והחלתי לה בחורח שכיב מרע כתיקון חכמים לשום  
 אדם בעול' אפילו פרטה אשת ולא יתן במתנה רק  
 להנער רבי אברהם בנו של רבי נחום הכהן יהיה כל  
 מה שחתי והחתי לה כל הנכסים שלי בחורח ז' ז' ז' ז'  
 שכיב מרע בכלל ובפרט אותו הנער אברהם ה"ל הוא  
 יירשנה והוא יחיל אותה כי ע"מ קן יחתי והחתי לה  
 לאשתי ה"ל כל הנכסים שלי ה"ל שאותו הנער יהיה

ללמאן חסוי אפטרופא אי על שאר יורשים הא לימאנו בעולם ואי על בת אחיו אס לימאן הרי כל הנכס' בזכות בת אחיה הן והוא יורשתן ואס כן מה בל' לחדש ולומר שהוא מוריש אותה אלפים לבנים כו' הא כל נכסי ימי דידה הוו אלא ודאי משמע שאינו מורשה אלא אלפים לבני בלבד ואין לומר שאלפי לבני' ראה שימנו לה ולא חסא אשתו אפטרופא עליהם ועל כל שאר נכסים תהא אפטרופא דכסס שהאמין את אשתו בכל שאר נכסים שהיו כמה פעמים יותר ויותר מהאלפים לבנים הוה לו להאמניה ו"כ עליהם ואין לוי' דהוי אלפים לבנים הוה' לתת לה בחורת מתנה ושאר כל נכסיו בחורת ירושה וחיזוק האו מדכחוב בשטר הזואה שימנו מנכסי עובדי בחורת מתנה וירשה אלפים לבנים כו' ותימא לשון ירושה בטל הוא לגבי לשון מתנה וכעין מה שאלמו בפרק יש ויחלין גבי כתב בין בחלה בין באמצע בין בסוף משום מתנה דבריו קיימים דאכתי איכא למימר אס לימאן בכל נכסי דבת אחיו הוי מה לו אס חונכה באלפים לבנים אלו בחורת ירושה או אס חונכה בהם בחורת מתנה הילכך ודאי לא כתב לה אלפים לבנים אלו אלא כדי לסלקה בהם מירושת כל נכסיו ומ"ש באלפים אלו לשון מתנה ולשון ירושה איכא למימר דספקו מספקא ליה הי לישאל ערוך לסלקה משאר נכסיו ולהכי כתב תרוייהו ותחלת לשון שטר הזואה מוכיח כן שזה לכתוב ולחוס ולתת ביד אשתו להיות בידה לזכות ומחוך המךך הלשון משמע שכל הנכס בשטר הוא זכות לה דלבת אחיו שהיא יורשתו כגון זיה לתת לה אלפים לבנים ולקרובו אע"פי שאינו יורש כגון מ"מ כדי לסלקו מלעבר זיה לתת לו ח"ק לבנים וכל שאר נכסיו יתן לאשתו וכיון שכבר סילק את בת אחיו מירושתה אלפי לבנים אי אפשר לומר שכשתן לאשתו כל שאר הנכסים לא היה אלא להיות אפטרופא על בת אחיו שכבר סלקה ואין בעולם יורשים אחרים לשתיה אפטרופא עליהם וכיון דאי אפשר לומר דעשה אפטרופא כלל ועיקר ע"כ לומר שמתן ימורה נתן לה לדברי הכל:

יעיר דאפילו הוי קמן כמה יורשים אחרים לא הוה אפשר למימר דעשה אפטרופא עליהם מדכחוב שגה יהיה לאשתו ימות להורישו וליתן נכסו אס אפילו פרעה כי אס לעבר אברהם כי על מתן כן אחיו והנחתי לה כל נכסי שאותו הוצר יהיה יורש שלה כו' הוי ככותב כל נכסיו לעבר אברהם יעשה לאשתו אפטרופא על הוצר ועדיפא מאפטרופא שזו יש לה רשות ליהנות

בשהו אלא לזה נתן יותר מזה אפילו אס היה מקדים מתנת אשתו למתנת בת אחותו וקרובו הוה למרינן ללא עשהה אלא אפטרופא וכמבאר בפסקי הרא"ש ז"ל שם גבי הא דקאמר החס פשיעא בנו ואחר לומר במתנה ובנו אפטרופא ומת' שדין כותב כל נכסיו לאשתו שדין כותב כל נכסיו לבנו ואע"פי שכתב שם הרא"ש שס' כותב כל נכסיו לאשתו ולבנו לאשתו במתנה ובנו אפטרופא דמשמע דאע"ג דככות' כל נכסיו לאשתו למרינן לא עשהה אלא אפטרופא כי הוי דלמרינן בכותב כל נכסיו לבנו אינן שוים למרי דככותב כל נכסיו לאשתו לא חשים כולי האי דהוי אפטרופא כמו בכותב כל נכסיו לבנו דדבר ברור שלה אמר כן הרא"ש אלא בכותב לאשתו ולבנו ביחד וכדקא יתיב טעמא משום לאשתו לגבי בנו כאחר דמיא אבל כותב כל נכסיו לאשתו ואח' פשיע' שהוא שוה לגמרי עם כותב כל נכסיו לבנו ואחר וכיון דככותב נכסיו לבנו ואחר כל שלא נתן להם בשוה אפי' הקד' בנו לאחר חשיב כותב כל נכסיו לבנו דלא עשהו אלא אפטרופ' ה"ל לכותב נכסיו לאשתו ואחר ולא נתן להם בשוה דאפילו הקדים אשתו לאחר הוי כותב כל נכסיו לאחר ולא עשהו אלא אפטרופא וכל שכן ב"ד שהקדים האחרים לאשתו דהא פשיעא דהוי כותב כל נכסיו לאשתו ואיכא למת' דלא עשהה אלא אפטרופא:

ימ"ב כי דייקאן במילתא שפיר משכחת דאין טעמא זו כלום דהא דלמרינן דכותב כל נכסיו לאשתו לא עשהה אלא אפטרופא היינו מן הסתם אבל היכא דגלי דעתי' שאינו כותב לה לשם אפטרופוסות אלא לשם מתנה ימורה זכות לגמרי בכל מה שכתב לה וכ"כ נתן יוסף בפרק יש ויחלין ונ"כ כתב רבינו ירושה ז"ל בשם רוב הפסקאים וכ"כ הרמב"ם ז"ל בפרק יש ויחלין בשם רבינו האי גאון ז"ל ובג"ד האי עצמו מספר המקומות האית בהו גילוי דעתא וגם מפורש בהם בהדיא דלשם מתנה ימורה יתב לו ולא לשם אפטרופא:

יאע"פי שכתב הרמב"ן שיש אומרים דגבי אשתו אפילו פריש בהדיא לא עשהה אלא אפטרופא כבר כתב הרמב"ן עלה דדברי הבאי הס ועוד אני אומר דאפילו הי"א מודו דב"ד זכחה מרת שולי במתנה לגמרי ממה טעמי חדא משום דע"כ לא למרינן ללא עשהה אלא אפטרופ' אלא היכא שיש שם יורשים שלא הוריש להם כלום אבל בג"ד שהוריש חלה לבת אחיו אלפים לבנים ואין לו יורש אחר זולתה אי אפשר לומר שכל נכסיו שכתב לאשתו שלא כתבם אלא לאפטרופא



עשהה אלא אפטרופא חזו כלום לדברי שום אדם בעולם  
מחמה טעמים נמיים ובורחים :

עיר אפשר למערערים חלו לטעון דאע"ג דדברי  
שכיב מרע כחכובים וכמסורתי דמי הו מיני כשלא יאמר  
כחבו ותנו לו אבל כשאמר כחבו ותנו גרע טפי וכדליתיה  
בפרק יש וזחלין ובפרק מי שמת שכיב מרע שאמר כחבו  
ותנו מנה לפ' ומת אין כותבין ונותנין שמה לא גמר  
להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה ובג"ד כיון  
דאמר כחבו ותנו אין כותבין ונותנין יש לדחות דבריהם  
שהרי פי' רשב"ם דאין כותבין ונותנין לאחר שמת קאמר  
משמע מדבריו דבחייו שפיר כותבין ונותנין וכן יראה  
מדברי הרמב"ם וז"ל בפ"ה מהלכות זביה ומתנה ובג"ד  
משמע שכתבו ותנו מהיים שהרי יראה מלשון השטר  
שהזואה נכתב ונתת ביום א' והוא לא נפטר עד יום  
ב' וכיון שכתב ונתת קודם מותו אפילו אם לא יתן  
ביד האשה אלא ליד אחר כגי שזכה הוא לה שלא  
בפניה ואפילו שקיבלו הסופר בידו י"ל דחשיב כזכה  
בשביבא לכיון דזוטל שטר הוא על כתיבתו הוי שלוח'  
לזכות לה בו ולא דמי למה שאמר הרב המגיד בפ"ה  
מה' זביה ומתנה דאם נכתב ולא יאמר אין יתנין  
לאחר מיתה דהתם כשאין הסופר זוטל שטר ועוד יראה  
דאפילו אם הכא כותב בהים שאני הכא שאמר שהיה  
כתיבין חז"ל דלוינא למימר דכנלל זה הוי שיעשה הסופר  
שלוחה לזכות בשביבא אע"פי שאינו זוטל שטר :

יאפילו אם תמלא לומר דלוינא מאן דפליג עג  
הרמב"ם ורשב"ם וכמ"ש העור בסי' הו' בשם הראב"ד  
לומר דבג"ד דזכחה משום דכתב ואף כחבו וחתמו והא  
אסיק' בגמרא עלה דההוא דשכיב מרע שאמר כחבו  
ותנו מנה לפ' ומת אין כותבין ונותנין דהיינו היכא דלא  
כתב לו ייפוי כח אבל במיפה כחו כותבין ונותנין  
ומפרש התם דמיפה כחו היינו לאמר הף כחבו וחתמו  
והבו ליה :

אבל יש לפקפק בזה דאף כחבו וחתמו הכחוב  
בשטר זואה זו לא הוי כההוא אף כחבו וחתמו דאמרי'  
התם דהוי ייפוי כח דהתם כשאומר יטול פלוני מנה  
ואף כחבו וחתמו ותנו לו או שאומר תנו לפלוני מנה  
ואף כחבו וחתמו ותנו לו כלומר שמקדים געילת או  
תניית המנה ועל זה אומר אף כחבו וחתמו ותנו לו  
וקד הם דברי הר"ף וז"ל בפרק יש וזחלין ודברי הרמב"ם  
פ"ה מהלכות זביה ומתנה ואילו בשטר זואה זו כחוב  
הוו עלי עדים ואף כחבו וחתמו ותנו לה וכיון דלא

מהנכסים בחייה ובלבד שאחר מותה חתן הכל ליער  
ואם כן עיקר זכות זואה זו ליער הוייל והוי הכחוב  
כל נכסיו לאחר דהוייל מתנה דלא אמרו שלא עשהו  
אלא אפטרופא אלא בכחוב לאשתו או לבנו אבל לאחר  
לשם מתנה גמורה הוא והאי יער אחר הוא הילכך  
לדברי הכל אי אפשר לומר שירשו יורשי הנפטר הנכסים  
שכתב לאשתו מטעם דהכחוב כל נכסיו לאשתו לא עשהה  
אלא אפטרופא ואין לומר דמה שכתב ליער לאו כלום  
הוא מדכתב שהיער יירשנה והדבר ידוע שאין היער  
יורשה אלא בחי יורשתה וכיון דנקיט ביה לשון יורשה  
דלא שייך ביה לאו כלום הוא דלוינא למימר כיון דיער  
זה אפשר לירש את זקנתו בהפקד אמו ה"ו שפיר שייך  
ביה לשון יורשה ועוד דכיון דכתב ולא ליתן במתנה הו  
ליער משמע דהיער בחורת מתנה יטול ועוד מדכתב  
רק ליער אברהם יהיה כל מה שנחתי בו ולשון יהיה  
לשון מתנה ממש וכיון שזכר ביער לשון מתנה כל לשון  
יורשה הנאמר' בו גרררם הם אחר לשון מתנה וכההיא  
דחתן כתב בין בחלה בין בחלוצה בין בסוף משום  
מתנה דבריו קיימים וכ"כ הרא"ש בחטובה כלל פ"ד  
והטור הביאה סימן רפ"א על אהר שכתב שהוא עושה  
את אשתו יורשת גמורה ואפי"ה כתב שזכחה במתנה  
אפני שכתוב בשטר יראה וחתוק בכל מה שיש לי בעולם  
ילשון וחתוק לשון מתנה היא כדאמרינן בפי' מי שמת  
ובג"ד נמי הא לוינא לשון מתנה ולשון יורשה גרר הוא  
אחריו כו' ואפילו אם לא היה שום לשון מתנה ביער  
אלא לשון יורשה כיון שבזקנתו כחוב לשון מתנה גרר  
לשון יורשה דיער בחר לשון מתנה לדיה וקנה דהוי כפי  
אנשים בשדה אחד וחדך כדי דבור דמתנה לדיה הוי  
לישנא דירושא דיער שהרי כחוב בשטר הזואה כי ע"מ  
כן נחתי והנחתי לאשתי כל הנכסים שלי שאותו היער  
יהיה יורש שלה וכל כי האי גוונא ודאי הוי לשון מתנה  
לדיה מהני לומר דמשמע בפרק יש וזחלין ופסקוהו  
הפוסקים להדייל ואפי"ה אם לא היה כחוב שום לשון  
מתנה כלל כיון דכתב בשטר זה ככל דברי זואות שכיב  
מרע ככל תיקון חז"ל וכיון דתיקון חז"ל הוא דלריך  
לכתוב לשון מתנה היכא למימר דהוי כאלו כחוב בה לשון  
מתנה וכעין זה כתבו הגהות מיימון בשם סמ"ג פ"ה  
מהלכות זביה ומתנה לכיון דכתוב וקנו ממני ככך לשון  
של זכות אין לריך יפוי כח אחר והוא מדברי התוס'  
בפ' אע"פי וכ"ש דבג"ד כחוב לשון מתנה בהדייל  
כדפרישתי :

הרי נחברר בטענה זו הסתב כל נכסיו לאשתו לא

דפטיטא היא דבקרקע דברים אמורים ולא במטלטל  
 או מי מאי מה דנקטי מנה מקרקע ולהאי טעמא  
 מי ניחא שלא העתיק הרמב"ם דברי הר"ף כמנהגו  
 דכיון שאינם בדקדוק לא הם למכתביהו כלל והשחא  
 לענין מתנת המטלטלים אין צריך שים ייפוי כה:

יעיד איז אומר דאפילו לענין מתנת קרקע אין  
 צריך שום ייפוי כה דעל כרחק לא אמרו בגמ' לצריך  
 ייפוי כה אלא באומר כתבו וחזו שטר הקנאה דהיינו  
 שכתוב בה שדי נחנה לך דבבא לך דבבא שייך למימר לא גמר  
 להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה ומשום הכי  
 מצריך ביה בגמ' ייפוי כה אבל באומר כתבו שטר רחוק  
 דלא שייך למימר ביה לא גמר להקנותו אלא בשטר  
 דהא שטר זה אינו מעלה ואינו מוריד אינו צריך ייפוי  
 כה ואע"פי שכתבו הרב המגיד והגהות פ"א מהלכות  
 מכירה שראה עיקר דברי האומרים דשערי דין הוו  
 שפיר דיני הקנאה וכן דעת הר"ן בפ"ק דקדושין ושלא  
 כדברי הטור בסו' קנ"א מ"א יש לנו לומר כיון דהשחא  
 לא משמע להו לאינשי דשטר הוי אלא לראייה בעלמא  
 לא שייך למימר ביה שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר  
 דמטעם זה הכשיר הרמב"ם בתשובת כלל י"ה שטר נוואח  
 שכיב מרע העולה בעש"ג אפילו היכא דהויא מתנה  
 שכיב מרע במקנה ולא אור מתנת מיתה וגם לא היה  
 בה קצין דלא נקיים הכל במכירת השטר ושערה חספא  
 בעלמא הוא ואפי"ה הכשירו משום דבזמן הזה אין רגילין  
 לקנות בשטר לא במכר ולא במתנה אלא מקיימין המכר  
 או המתנה בחד מן הקיימים דשייכי בהו וכונתים  
 השטר לראייה:

והשרא כיון דכ"ע לא משמע להו דשטר הוי לקצין  
 ולא לראייה בעלמא שהרי רובא דרובא דשטר' הוהג'י  
 בין בני אדם אינם אלא שטרי הולאה והלוואות שאינם  
 אלא לראייה ובפרט בשטר זה שידיה מוכיחות ממנו  
 שלא נכתב אלא לראייה שהרי מחיל מודעת זאת לכל  
 רוצי החיתתו דלמטה איך שאנחנו ס"מ כו' נכנסו כו'  
 פטיטא ופטיטא דליכא למימר ביה לא גמר להקנות  
 אלא בשטר הילכך אפי' לא כתב שום ייפוי כה הויא  
 מתנה מעלייא בין בקרקע בין במטלטלין אליבא דכ"ע  
 מבלי שום חולק ופוגה פה ומלפניך וכו' שכתב כתב  
 ייפוי כה כמו שהוכחנו וכו' שכתבו ונחנו מהיים דל  
 כי האי גוונא אפילו אם היה צריך לכתוב ייפוי כה ולא  
 כתבו הויא מתנה מעלייא לדעת גדולי הפוסקים ז"ל  
 כ"ש בהתחבר שלשת הטעמו' האלה יחדיו שלא נשאר  
 מקום לבעל דין לחלוק בשום ד' מעולם לדברי הכל

קדמה המתנה ואף ככתבו וחתמו ותנו לה אין זה  
 ייפוי כה:

ויורה בסמ"ג משמע ממה שכתב בשם ר"י דבכי  
 האי גוונא הוי שפיר ייפוי כה וכחצובה הגהות מיימו'  
 פ"א מהלכות זכיה ומתנה והוא מדברי החכם בפרק  
 אע"פי ואפשר דהר"ף והרמב"ם ז"ל מי לא נקטו  
 בדווקא שמקדים טעלה או נתינת המנה קודם אף  
 כתבו וחתמו ותנו לה אלא מפני שהוא מחייב ופה  
 לשון אף אבל אין הכי מי שאפי' אחר טעלה או נתינת  
 המנה לאף כתבו וחתמו ותנו לו דהוי שפיר ייפוי כה  
 דכל שאומר אף כתבו וחתמו מוכה מילתא דליפות כהו  
 קא מכוין ושפיר דמי למימר הכי כי הכי דלא שויה  
 לסמ"ג פליג עלייהו אלא דמשמע ליה לסמ"ג דכי מקדי'  
 אף כתבו וחתמו לנתינת המנה מייחב שפיר לשון אף  
 על הוו עלי עדים דהכי קאמר הוו עלי עדים ולא עדים  
 דבעל פה בלבד אלא אף בכתב ואיננו ז"ל לא משמע  
 לכו דלישנא דאף מייחב שפיר בכי האי גוונא אבל לענין  
 דינא מודו דהוי ייפוי כה אפילו בההוא גוונא הסמ"ג  
 ובכתי ניחא שלא העתי' הרמב"ם בזה דברי הר"ף כמנהגו  
 דכיון דלא נפקא לן מידי לענין דינא לא הש:

ואפילו אם חמלא לומר דהר"ף והרמב"ם פליג  
 אסמ"ג וסברי דלא הוי ייפוי כה אלא אם כן הקדים  
 נתינת הנכסים לאף כתבו וחתמו ותנו לו איכא למימר  
 דבג"ד מי הוי דהקדי' נתינת הנכסים לאף כתבו וחתמו  
 שהרי כתוב בשטר האוואה הכל נחתי לאשתי במתנה  
 גמורה ונחתי משמע קודם לה והוי כאומר הוועלי עדים  
 בדבר זה דהיינו שחתי כבר לאשתי כל נכסי ואף כתבו  
 וחתמו ותנו לה ובלאו הכי כיון שכתב בשטר אוואה זו  
 ככל דברי אוואות שכיב מרע ככל חיקון מו"ל ומאחר  
 שה"ל הרינו בכי האי גוונא לכתוב ייפוי כה הוי כאילו  
 כתיב בה ייפוי כה מפורש שסיכמנו בו כל הנמי ישראל  
 שהוא ייפוי כה וכעין מה שכתבתי בשם החכם והסמ"ג  
 לדעת הגאונים ועוד יש לומר דאפשר דאף באומר  
 כתבו ותנו לא אמרין דאי לא אמר אף כתבו אין כותבין  
 ונתינת אלא במתנת קרקע דבה הוא דשייך לומר שמא  
 לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה  
 דקרקע נקיים בשטר אבל במתנת מטלטלים כיון דאינם  
 נקיים בשטר דלא שייך למימר בה לא גמר להקנותו  
 אלא בשטר והילכך אע"פי דאמר כתבו ותנו לו ולא  
 אמרו אף כותבין ונתינת לו ואע"פי שהרמב"ם והר"ף  
 הזכירו מנה יש לומר בקרקע הוה ליה למינקט אלא  
 שנמשכו אחר לשון הגמ' ולא דקו במילתא משום דמילתא

לבה אחיו אשר בלפת כדי שחלוק לה כבוד דהא אין דעתה לחזור וחו זיל בחר טעמא דרשב"ם נחב דמשום דלמוד הדעת דאין אדם מניח את בניו כו' הא משמע דוקא בניו דלית להו קרוב דעת לגבייהו עפי מגבי בה דהיו וחו דלמדין בגמרא פרק יש נוחלין איבעייה להו בת אלל הבנים והשה אלל האחין והשה אלל בני הבעל מהו אמר רבינא משמיה דרבא בכולהו לא קני לבד מחשמו ארוכה ואשמו גרושה רב עיירא משמיה דרבא אמר בכולהו קני לבד מהאשה אלל האהין והאשה אלל בני הבעל ופי' רשב"ם שאין לו בנים ולא אב אלא אחים כיון שהיו אינם חייבים בכבוד אשמו כלל אינו חושש שיכבדה ומחנה הוא דליהב לה או דילמא כיון דאשמו כגופו דמייה רואה שיכבדה ואפטר' שייחא אשה אלל בני הבעל דלא הוו ליה בנים ממנה דלמא אפטרופא שייחא כדי שיכבדה בניה שהיבים בכבודה אבל יש לו בנים מאשה אחרת ואינם חייבים בכבודה כל כך אלא מיחורה דקרא את אביך לרבות אשה אביך וכל מי שאינם חייבים בכבודו אינן מקפידים און מכבדין אותה וגם היא לא מקפידים און לא יכבדה אלו והלכך גם הבעל אינו חושש ולמחנה קא מכין אמר רבינא משמיה דרבא כל הני חמש נשי לא קנו לבד מחשמו ארוכה ואשמו גרושה ורב עיירא משמיה דרבא אמר כולהו היך חמש נשי קנו לבד מאשה אלל אחיו והשה אלל בני הבעל ובסברות דעלמא פליגי ובה אלל הבנים לבדה איכא בנייהו לרבינא לא קנייה לרב עיירא קנייה משמע הא שאר קרובים שאינם קרובים כ"כ כ"ע מודו דהאל שאר קרובים מחנה הוא דליהב לה ואלע"ג דנחב הסמ"ג אפילו שאר יורשים וז"ל וכן כל הנחב כל נכסיו לאשמו בין בריא בין שניב מרע אלע"ג דקנו מידו לא עשה אותה אלא אפטרופא על היורשין בין שהיו היורשין ממנה בין מאחרת או אחיו או שאר יורשים וכן משמע מחוך דברי הר"ן ז"ל :

מ"מ אינו אומר שאפשר דעתם דוקא על שאר יורשים כגון אב כמו שהזכיר רשב"ם על הבעייה זו דאיבעייה להו בת אלל הבנים כו' או שמא משמע בין בנו דבני בנים הרי הם כבנים אבל שאר קרובים שהם רחוקים יותר דלא שייך למימר משום כבוד לא סבירא להו כך יראה בעיניו כדי לקיים גירסת רבינא ורב עיירא וכן פירש רשב"ם כזרצרו וכשמועתו וכו' ש"כ אפילו אם חמלא לומר שבת אחיו שהוב' כגן כ"ש דליכא למימר שכוונתו היה למעבד מ' שול"י אפטר' מאחר שנתן לבת אחיו אלפים לבנים ולקרוב אחר ת"ק דיש לי להביא

זכחה אשה זו בכל מחנהה בלי שום פקפוק וערעור אלא עפ"י הדין והאמת נאם הנעיר

יבין קמ"ו

## סימן ע"א

מחנה ה"ר משה ודקא לפרש ספק ה"ל יעל מירת ס"ח

אהרני כי שאלו שאלו את האלוף הגאון המאור הגדול כממש"ל כמורה"ר יוסף קארו ז"ל על עיני נוואה האיש הנפטר כה"ר משה בן פורת ז"ע ועל כתב נוואהו מה הוא החוק הוא הרפה והם יש בו כח לעמוד לפני יושבי על מדין או אם יש פה לבעל דין להשיב עליו והגאון ה' נמלא להם בהדרשו מבלי היות מונה בר ואמר עם ספר אף ישיב אמרה להם אמרי ישראל אמרוה גרופות כעגס השמים לעוהר ובבה אמרו אלי והכפר אשר כתב אמרתי כבד אנכדם לעגדם עטרות לי ואני אבא אהרני ומלאתי את דבריו ואביעה אף הני חלקי כדי לעשות סניף לדברי הגאון ה' לכן השבעתי אתכם אנשי לבב רואי כחצי זה אם העירו ואם העוררו לבבכם הנקי לאמר כי באתי להוסיף על דברי הגאון ה' דשרגא בטיהרא מאי אהנייה ומי יאיר על אור השמש בגבעתו מגבעות אשורנו יולא כגבור לרוך אורה חיים ומישור וידו אוחסת כל כלי מגן ונהה בלי השאיר עוללות ומקום לקטרב און וחקן משלים ורלויות רהבו מי ים מיוסדות על אדני פו ואין פוטר אותם הלא משנתו קב ונקי ובלתי ספק הלכה כמותו בכל מקום ומי יתן והניח טפה חלק להחשתק בו גם אני כי בכל מקום אשר אשא את עיני והנה קטור הארך כקטור הכבשן כי לחם עבור האיש אדוני הארך ה' להסוף בחפניו כל הרלויות והסברות אשר אמרתי בללס נהיה אך בראותי קתהם הלית לסבת כי קטנו וקלטו בעיניו לשלוח כתב יד להוסיבם עם נקודות הכסף אשר לו את אלה רחמתיים ללקטם אלי לחוק ידיים רפות ואהי להם לאב ולפטרון להעלות על ספר זכרונם בחוך הבלאים :

ואען ואמר ראשית דברי על אשר חלק ה' הגאון הנזכר בפסק אשר קראתי לו זעם אשר כתב אכן יש לבעל דין להלוק ולומר דכל הכותב נכסיו לאשמו לא עשהה אלל אפטרופא הלא הטעם מזה כמו שפי' רשב"ם בפרק יש נוחלין הטעם משום דלמוד הדעת הוא דאין אדם מניח את בניו וזוהן הכל לאשמו ולא נחמון אלא לעשותה אפטרופא כדי שיחלוק לה בניו כבוד משמע דלאו בל"ד קא מיירי דב"ד מוכח מילתא ה"ר משה הנפטר לא איכון למעבד האי אחתא שו"ל אפטרופא

לא שיר לירשו כלום כו' משמע לדבריו דב"ל הוא מודה דהו שיר לירש ואם קן שולי לא נעשית אפטרופוסא לפי זה ויראה לי עוד יותר דאפילו לא היה כתוב בשטר נוואה אלו האלפים לבנים אלא לאחרים הוי שיר ואין לרחות ולומר והא איחמר החס אשחו ואחר לאחר במתנה ולאשחו אפטרופ' דיש ליישב כמ"ס החס השלם ה"ל החס נשכתב כל נכסי לחיס פ' ולאשחי פלוניא יעול פ' כך וכך ויעול אשחי כך וכך לא עשאה אלא אפטרופא וא"ת חתנה אי כתב תחלה יעול אשחי כך וכך דהשתא לא הוי הכותב כל נכסיו לאשחו אבל ב"ד דכתבי תחלה שיעלו בת אחיו וקרובו כל דהו הכך המיוחד להם ואח"כ כתב שאר נכסיו לאשחו הוי הכה חתנה ודחי למימר דהכותב כל נכסיו לאשחו הוי

רחיה מהרה"ם ז"ל שכתב בפרק יש נוחלין הו"ל ולא כתב לאשחו ולבנו נראה דלאשחו הוי"א מתנה ולבנו אפטרופא לאשחו לבני בנו לאחר דמי"א משמע מי"א דליכא למימר דעביד אפטרופא למת שולי אע"ג דבני בת אחיו ליכא למעבד אפטרופא דהא ליכא חו יורש קרוב מתנה ח"מ איך לן רחיה דמני שכן מת שולי לא נעשית אפטרופא אלא כל מהי דהיב לה מתנה קא יהיב

יעיד יש רחיה דמת שולי חתנה נעשית אפטרופא מה"א דכתב הר"ן ח"ל ומיכו חס פ' בשטר שהוא מקנה לה בהקאה גמורה ולא בחרות אפטרופא אי ימי שפית בשטר שמהא רשאה ויחמר ולתת לאחרים במתנה ודחי קתה והא ב"ד כתוב בשטר נוואה ומפורש הקאה גמורה כמו שהפיר ה"ה כמבאר"י יוסף קארו י"א ועוד הא דכת' במרדכי הו"ל ואיחס: שיש יקרות בנות משא ומתן שכתב להן הבעל כל נכסיו לא עשאה אלא אפטרופא משמע מלבין זה דלא אמרינן עשאה אפטרופא אלא באשה הזשאת ונחתה בתוך הבית ולפי זה במדינות אלו שאין מתנהגים לשאת ולתת לא אמרינן דעביד אותה אפטרופא למת שולי אלא ה"כ ידוע זה ששאה ונתנה כו' ותו ב"ד לא כתב כל נכסיו אלא שיר לבת אחיו האלפים לבנים ולקרוב אחר ה"ק לא מצבייא לדברי ריב"א שכתב בהג"ה במרדכי בשלהי פ"ב בתשובה המחלחל מעשה ב"ה לידיו ונחשלונו ממנו הלכה הו"ל אפי' אם כתב כל נכסיו לאשחו ושיר רק עשרה ליטרא וספר חוררה ועלית לדקדק איקרי שיר לבטל האפטרופוסות ולקיים המתנה אפילו לא יתשוב שום שיר אחר עשרה ליטרא וס"ת ועלית נשאר ברשותו וברשות יורשיו והוי כמו הוב המוטל עליהם לפרוע מתמת נדרו ובין הוא ובין יורשיו יכולי' לשנותו וליהנות מהם אלא שמוטל עליהם לפרוע כדאיתא בפ"ק דערין האומר שלע זו לדקדק מותר לשנותו בין לעלמו בין לאחר בין אמר הרי עלי בין אמר הרי זו ולכאורה אין חיובק בינו לבין היורשים כל זמן שלא באו ליד גבאי ויכול לשנות הכל לכל הפחות חוץ מס"ת דלקריאה קאי דיותר כרעיה דאבוב הוא ובמקומו לכן אמרתי דלא מיצבייא לדברי ריב"א שהוכרתי למעלה אלא אפילו לדברי האומר עשרה ליטרא וס"ת ועלית לא הוי שיר הראוי לבניו דמי"א להיא דאמרינן בפרק יש נוחלין אשחו משום אפטרופא ולאחר משום מתנה לשיהם ביחד להיא גירסא שפי' רשב"ם ומתנה שנתן לאחר לא בטל האפטרופוסות מאשחו משום שיר דהא

Awkoti Rouchi.

יעראה לי שעל כרחיק ז"ל בנדון דיקן דהוי כמו שכתב בתחלה תעול אשחי כך וכך מאחר שכתב בשטר הנוואה הו עלי עדים בדבר זה והף החמו ותנו לה לאשחי מת שולי ואח"כ כתב הכך שינתו לו לבת אחיו ולקרובו ואח"כ חזר וכתב כל נכסי כו' עד הכל נחתי לאשחי הו' כו' משמע מלבין השטר כאילו כתב לאשחו תחלה ה"כ יכול להיות דאפילו אי הוה כתוב שטר זה לאחר הוי שיר כל שכן ב"ד ואין לומר דהכא ב"ד על כרחיו לומר דאפט' עשאה למת שולי ולא מתנה קא יהיב דאי מתנה קא יהיב מהי אצריך שינתה דרך מתנה וירשה האלפים לבנים לירשחו בת אחיו הא חס אין שום קרוב יותר קרוב מתנה וילתה הוה ליה למיכתב רק לקרובו האחר ת"ק וכל שאר נכסיו לאשחו ואלת האלפים לבנים ממילא שמעינן דבת אחיו תעול האלפים לבנים מאחר שאין יורש קרוב יותר מתנה דבשלמא אי אמרינן אפטרופא עשאה הייתה כוונתו שלא תעול היא כחובתה האלפים אלו דאפילו לדעת רב האי גאון והמבכיימי עמו דהבר כל היכא דלא עשאה אלא אפטרופא דבר פשוט דלא תחלה כחובתה ולא אמרו דאמרה יומא חדא שתי במנא דיוקרא כו' אלא בזמן לה במתנה גמור' ח"כ יש לומר דלפי זה כתב לבת אחיו האלפים לבנים כדי שלא תעול היא כתובת' האלפים אלו וכ"ס לדברי החולקים על רב האי ואומר שגם היכא דעבד אפטרופא קא מחלה כו' משום זה כתב לבת אחיו האלפים לבנים שלא חוכל לטלם כלל וכלל שלא יאמרו מנו דמתא כו' אין להקשות בזה דיש ליישב ולומר דלעולם מתנה קא יהיב ולמה למכתב ליה לבת אחיו האלפי' כדפרי' יש

משום אפטרופא ולתאר משום מתנה ושניהם ביחד להביא גירסא שפי' רשב"ם למתנה שנתן לאחר לא יבעל האפטרופוסות מאשתו משום שזר שהרי לא שייך לאשתו כלום ואע"ג שכתב ואהריה לבנותי אין זה שזר הוא קיימא לן פירק יש נוחלין כרשב"ג דאך לפני אלא מה ששייר הראשון ואם בלא הראשון ומכר דאין לפני עליו כלום וא"כ אין זה שזר כדפסק רבי יוחנן החס כו' ע"כ לפי זה ימא' דב"ד לא עשאה אלא אפטרופא בין לרשב"ג בין לה"י ולאו מתנה קא יהיב:

אבל גראה לע"ד דמ"מ יש לומר דהכא ב"ד כ"ע מודו דמתנה קא יהיב ולשון השטר מוכיח על זה המכה הנוחות והליות ובודאי לית דין לריך בשש שדעת המורה לא הוה שהעיר יהיה אפטרופא דהא כמו אחר הוה ואין אחר נעשה אפטרופוס כדאמרינן בהדיא בתלמוד' דלאחר במתנה קאמר אלא בלאו האי עומא אית לן הוכחות מלשון השטר שלא היה דעת המורה לעשות אשתו מרת שולי את כל נכסיו ה"ל אלא פטירת אשתו מרת שולי ה"ל לא יהיה לה שום כח ורשות בעולם להוריש ולהגדיל מכל נכסי עובדי שותפי והנחתי לה בחורש שכיב מרע כתיקון הנמים לשום אדם בעולם אפילו פרטתה ולא לינתן במתנה רק להעיר אברהם בן נחום הכהן יהיה כל מה שהנחתי ונחתי לה כל הנכסים שלי בחורש שכיב מרע בכלל ובפרט אוחזי ער אברהם י"ה הוא יירשה והוא יגדיל אותה כי על מנה קן נחתי והנחתי לאשתי ה"ל כל הנכסים שלי כו"ל שאוחזי העיר ה"ל יהיה הירוש שלה ולא אדם אחר שבעולם עביל השטר בא וראה כמה ראויות ברורות במזאת בלשון שטר זה שהמורה נתן למתנה גמורה ולא לעשותו אפטרופוס חדל דכתב אך בתנאי זה נחתי כו' עד ולא יהא לה כח ורשות כו':

הרי לך שאם לא היה נתן לה במתנה לא היה צריך לכל זה דשפיטא דאילו לא נעשית אלא אפטרופא שלא היתה יכולה להוריש וליתן במתנה וגם לשון להוריש ולהגדיל משמע דמתנה קא יהיב לה גם מה שכלל דבריו וכתב נחתי והנחתי וחזר בחור' טוואת שכיב מרע משמ' דלמת' קא מוכין וגם עוד לשונות רבות בשטר מוכיחים על זה ולא ראינו להאריך להעלות זכרונם על ספר ועוד מוכיח מתה שכתב שהעיר יירש ויגדיל אותה משמע מכל הכי דלא עשה לא את העיר ולא אותה אפטרופא ובשביל זה הזכיר לשון ירושה אלא העיר אע"ג דלא יש דין ירושה לעיר כי אם לאמו להודיענו כי לא מתנה אפטרופא הוא בא לא הוא ולא זקנתו מרת שולי ה"ל:

לומר משום הא קא עביד כדי שיעול בה אחי החלה האלפים לבנים מומינים:

וא"ת עדין הו"ל למיכתב הכל יהא לאשתי הוד האלפים לבנים מומינים יש לומר דכוונתו היה שיהא שאם יכתוב הוד האלפים לבנים מומינים שיבואו עליו בעלי חובות ממקום אחר ולאו יבאו האלפים ההם מאחר שהם באים מזד הירושא ולא מנכסי אשתו שנתן לה במתנה לכך כתב שצאופן זה נתן שאר נכסיו לאשתו שימנו מהם מתחלה אלפים לבנים מומינים משוחררים שלא יבנה מהם שום בעל חוב אך מנכסי אשתו הנוחרים וכל זה אחי לומר שמשמע מלשון השטר מדקה מההיב וחתמו ותנו לאשתי ואחר כך לומר שימנו אלפים לבת אחיו ות"ק לקרובו ואחר לומר והה"כ כל נכסי לאשתי כו' מוכיח שכל כוונתו היה ליתן לאשתו מתחלה ומפסיק בגמייס בת אחיו וקרובו משום שהי עממה דפרי' וחו אית לן לאחויי דלא עשאה אפטרופא מדקה כתב בשטר טוואתו שלא יהא לאשתו מרת שולי רשות לא להוריש ולא ליתן במתנה אפילו פרטתה לשום אדם וזאת להעיר אברהם בן נחום משמע דמתנה קא יהיב ולא אפטרופא כמו שכתב החכם השלם הח':

ואין לדחות דברי החכם ולומר דלעולם עשה האשה אפ' ודעתו שיהיה העיר אהריה אפטרופוס ועוד מלינו מעשה כזה במדכי בשלהי פרק בחרא דב"ב בהנה"ה דמתחלה מעשה בא לידיו באדם אחד שזוה בעת פטירתו וקרא לאשתו ולבניו שהיו לו מאחרת בפני עדים ונתן לאשתו כל אשר לו בפני העדים ושטר מתנה נתן בידיה כמורה מחמי' מיתה וכן מוכיח מלשון השטר שכתוב בו כל נכסי קרקעות וספרים ומטלטלים נחויים למרת אסתר ואחריה ינתנו לילדי בנות אך היא נתן מנכסי עשר ליטרא וס"ת וטלית ללדקה וכל השאר נתן לה והאשה קיימה דברי המת ונתנה כאשר זזה לה אישה ועתה אומרים הירשים להעמיד' על נחובת' וגם העשר' ליטרה שנתנה לבנות לה מנחובתה השיב המרד' גראה בעיני דהיינו דאמר פירק יש נוחלין דהכות' כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפטרופא ואפילו לאשה אלא בני הבעל כי הכא סברי להו פירק יש נוחלין בין לרב עוירא בין לרבינא דלא קתה ולא הוה אלא אפטרופא וכ"ס אם היה לה יורש ממנו דלא עשאה אלא אפטרופא דלכאורה נר' דהוי ככותב כל נכסיו דלאו שזר העשר ליטרא וס"ת וטלית שנתנה לא הוי שזר הראוי לבניו דדמי להא דאמר פירק יש נוחלין אשתו

עוד מ"ש החכם השלם הל"ל ח"ל ואין לומר דמ"ש  
 יגער לאו כלום מדכתב והגער יירשנה והדבר ידוע דאין  
 הגער יורשה אלא בתה יורשה וכיון דנקט ביה לשון  
 יורשה ללא שייך ביה לאו כלום הוא דאיכא למימר כיון  
 שהגער הוא אפשר ליירש את זקנתו בהפקד אמו ח"ו  
 שייך ביה שפיר לשון יורשה עכ"ל מה נאוו מה נמרזו  
 אמרי יושר יפה כיון ונחה דרש ואין לפקפק על דבריו  
 מהא דתנן בפרק יש נוהלין האומר איש פ' יירשני במקום  
 שיש בתו בחי יירשני מקום שיש בן ללא אחר כלום  
 שהתנה על מה שכתוב בחזרה רבי יוחנן בן ברוקא  
 אומר אם אחר על מי שראוי לירשה דבריו קיימים ועל  
 מי שאין ראוי לירשה אין דבריו קיימים משמע ללא  
 אחר כלום דקמתי סתמא קאמר בין אם לא מתה הבת  
 בחייו בין אפילו מתה בחייו דלפ"ה ללא אחר כל' ממה  
 שאת' איש פ' יירשני ונ"ל עוב' אם דבריו קיימו אם  
 מתה הבת בחייו דאם יש לו הרבה אחים ועשה אחד  
 מהם יורש במקום הבת יתחב הבת בחייו או אחר  
 האם יורש את הכל ואם אין דבריו קיימים הכל חולקים  
 בשוה ובדלוי ג"כ הדין בבת במקום בן הכי כהאי  
 גוונא דהא נקט בהאי רבא לישנא סתמא ללא אחר  
 כלום ואין לחלק ולומר דלעולם אם מתה הבת או הבן  
 דבריו קיימים דהא דסתמא קא נקט ללא אחר כלום  
 משום דהוה מילתא דלא סביה שימות הבת או הבן  
 בחייו פתחוס והוא סביב מרע ונעשה למוח הא ללא מידי  
 הוא דע"כ לומר דסתם תלמודא קא סבר ללא אחר  
 ולא כלום מכל ועל אפילו מת הבת או הבן בחייו מדקא  
 פריך בגמרא טעמא דאמר במקום בת ובה במקום  
 בן הא בן בין הבנים ובת בין הבנות דבריו קיימים  
 אומא סיפא רבי יוחנן בן ברוקא אומר אם אחר על  
 מי שראוי לירשו דבריו קיימים היינו ח"ק ומשי שנויא  
 דרוקא דאי בעית אימא דקאמר הוא הסורי מסהרא  
 כו' וכ"ש בשינויא קמא דרוקא הוא ולאמאי לא קא  
 משי מת הבן או הבת בחייו איכא בנייהו דח"ק סבר  
 לא אחר כלום ורבי יוחנן ב"ב סבר דבריו קיימים והכי  
 יכול לומר ג"כ דייקא מני דרבי יוחנן בן ברוקא קא  
 סבר דאי מת בחייו דדבריו קיימים מדקא הדר ותי  
 ואם על מי שאין ראוי לירשו כו' הא שמעין ליה מדיוקא  
 דרישא בבבא שלו דקאמר אם אחר על מי שראוי לירשה  
 דבריו קיימים ש"מ הא דעל מי שאין ראוי כו' ללא אחר  
 כלום אלא ודאי משום הכי קא הדר ותי ואם על מי  
 שאין ראוי כו' לומר לך חידוק מנייה דהא אם נעשה  
 ראוי אח"כ כגון שמת הבת או הבן בחייו הוה ליה ראוי

למפרע ודבריו קיימו ח"כ אמאי לא שני תלמודא הכי  
 ושני שנוי דחיקי אלא ש"מ דסבירא ליה לסתם תלמודא  
 דבעינן ראוי לירשה משיקרא בשעת אוראה ולא מהני  
 מידי הא דהוה ראוי לבסוף דנימא דלחשב נמי ראוי  
 למפרע ודבריו קיימים וא"כ בל"ד נמי כיון דאמר הגער  
 חברהס הוא יירשנה ואי לא היה ראוי לירש בשעת  
 אמירה אפילו יכיה ראוי בהפקד אמו ח"ו לא מהני  
 מידי מאחר שלא היה ראוי בשעת אמירה הלא יש  
 ליישב דבריו הפעם החוק החכם השלם הא' כי הס  
 נאמנ' ולאמיים ואין להרהר אחריהם דהא מתני'  
 דמייחוקן עלה מפרק יש נוהלין שאני עובא ולא דמי  
 כלל לל"ד דהס' ה"ט דבעין ראוי משיקרא משום דש"מ  
 איכו נפשיה קא עביד ליה להאי גברא יורש דקאמר  
 פלוני יירשני אבל הכא דעתי' דש"מ הוא דהאי היחתי'  
 סולי קא בעי למעבד ליה להאי נער יורש סמוך למיתתה  
 וסתא דהאי מית' ליה אימיה ח"ו והו"ל נער שפיר  
 ראוי השעת מעשה דהיינו משעת עשיית זקנתו אומי  
 יורש דהיינו ענה קודם מיתתה:

יעיד יראה לי דאין להקשות כלל מן המשנה  
 שהבאתי דבשלמא הס' לא אחר כלום כדמפרש רשב"ס  
 הס' סברי רחמי על מה שכתוב בחזרה לעקרו ובע"כ  
 של זה יורש כו' אבל בל"ד מה שאמר שהגער יירשנה  
 הלא לא אחר שהג' יירש אחרו אלא אחר דבזה התנאי  
 נתן המתנה לאשתו מ' סולי שחששה היא את הגער  
 יורש סמוך למיתתה:

יב' זה יראה לע"ד דליכא למימר האו טעמא  
 דרשב"ס דאיכא דאיכא למימר דמתנה לעקור דבר  
 חורה ובע"כ של זה יבואו הירשים ויעלו מאי איכא לה  
 למעבד דהו' בעלה לא נתן לה המתנה אלא בתנאי  
 שחששה הגער יורש נק' יראה לי דליכא פסידא במאי  
 דכתב בשער לישנא דירשה ואפילו אם התנא לומר דמה  
 שהוכר בשער על הגער לשון יורשה לא אחר כלום משו'  
 דאין לירשה במקו' אמו מ"מ אין לירשו הש"מ דהיינו  
 ה' משה הנפטר כלו' אך המתנה מתקיימת לבני מתה  
 סולי בכל תנאי שאי אפשר לקיימו בסופו והתנה עליו  
 בתחלתו דהיינו אלא כמפלגי בדברים ואפילו מתנה  
 עליה שחשבור על דת א"ה המעשה קיים כי הא דאמר  
 במסכת געון בפרק המגרש איבעייל לכו הרי זה גיטך  
 על מתה שתכלי חזיר מהו אחר אביו היא היא רבא  
 אחר אפשר דתכלא ולקייא ומכ"ש ב"ד שיהא המעשה  
 קיים ואין לירשו הנפטר כלום:

יב"ש החכם השלם הא' דלשון יכיה דכתב בשער  
 16\*

לאברהם דינה ששומר אוחז בעד בנה ראובן ואחיותיו כדי שלא יאבד כדי שיהיה בידם לראיה והגות יעקב לראובן בנו ולדינה אשתו דרים בבתיים והחזיק בנו ראובן בבתיים כדי שידור בהם גם להשכירים ולקחת השכירות וקם והלך לדרכו למדינת בבל"ה והיו אשתו דינה ובנו ראובן דרים בבתי"ה הו' ושוכרים אותם וזווגים מהשכירות ויעקב היה במדינת בבל"ה ויהי כי ארכו לו שם הימים

נפטר יעקב במדינת בבל"ה ונשאר ראובן ואמו דרים בבתיים ושוכרים אותם וזווגים מהשכירות כבראשונה ואחר זמן נפטרה דינה אשת יעקב ונשאר בנה ראובן דר בבתיים ושוכר אותם וזווג מן השכירות ואח"כ באה מגפה בעיר והוכה ראובן במגפה ונכנס שמעון קרובו ממשפחתו לבקרו ופיתחו שיחן לו במתני בית א' מאותם הבתיים שהיה לו אביו יעקב והיה לו הבית שהיה דר בה שמעון קרובו בשכירות והייתה לו במתני כתיב מרע ונשטר ראובן והיו לרבין וכל ישראל שבק ועשה קמו בנות יעקב אחיות ראובן ומשעריים על המתנה שנתן ראובן לאחיהם לשמעון קרובו בנות ש"מ והוצעים משמעון שכירות הבית או שילא מהבית שלהם ואומרים שלא תועיל המתנה כי יעקב אביהם לא נתן הבתיים לבנו ראובן אחיהם אלא בתנאי שלא ימכרו הבתיים ולא לתת אותם במתנה אלא שידור בבתיים וישכור אותם בלבד ועל זה עשה שטר הוואקוף בבית השופט בעש"ג כדי שיהיה בתנאי חוק כדי שלא יוכל לא למכור ולא לתת אותם במתנה אלא ידור בהם וישכור אותם כל ימי חייו וכל זמן שיהיה לו זרע ואם ימות בלא זרע יהיו הבתיים שלהם בתנאי שהם ג"כ לא ימכרו הבתיים ולא יתנו אותם במתנה אלא ידורו בבתיים וישכרו אותם כל ימי חייהם וכל זמן שיהיה להם זרע ואם ימותו בלא זרע שיהיו הבתי"ה וואק"ף לאברהם אבינו ע"ה אלו הם דבריהם ונשאלתי על זה:

תשובה: נראה לע"ד שהשאלה נחלקת לשני עניינים הענין הא' בשטר המתנה שעשה יעקב לבנו ראובן בעש"ג אם הוא שטר כשר והענין השני מהמתנה שנתן ראובן לשמעון קרובו בהיותו כתיב מרע אם תועיל אם לאו והנה מענין שטר המתנה שכתב יעקב בעש"ג נר' לע"ד כי זה הוא מה ששינוי במש' בפי' המצוי' גע כל השטרות העולים בעש"ג אע"פי שחומתיהם גויים כשרים חוק מגיעי נשים כו' ובגמרא קא פסיק ותי' לא שנא מנר ל"ש מתנה בשלמא מנר מתי יהיב זחי קמיהו הוא דקני וסטרט לראיה בעלמא ולי לא יהיב זחי קמיהו לא הו' מרעי נפשיהו וכתיבי ליה שטרט אלא מתנה במתי קנה

לאברהם יהיה כל מה שנתיכו' הוא לשון מתנה אפרוין נמטה ליה ובחך הזווג טעם ריח טיב בפירוש המלות כי כיום הם דבריו בהכרח מהא דאמר פרק מי שמת אחר רב שנת יטול ויהויק ויקנה ויזהר כלן לישא' המתנה יונכו עד איבעייל' להו יסה' בןן מכו ליהווי כולה מתנה קאמר או דילמא להכתיבי מיהו מידו קאמר נראה בןן ועמוד בןן ישן בןן מהו חיקוי:

ונראה לע"ד להיות דין ח"ך בשם דיהא לו יותר לשון מתנה מכל הני דאמר רב שנת דהו תימא דוקא אלו קאמר דהו לשון מתנה אבל יהיה אביו לשון מתנה א"כ למה לא הזכיר ג"כ זה הלשון דיהיה בחוק בעיותיו אלא ע"כ פשיטא להו לבני הסייעה לשון יהיה לו לשון מתנה הוא א"כ הדרה קושית לדוכתיה אמאי לא הזכירו ג"כ ר"ש בחוק הבעייל' אלא ע"כ דרב שנת סבר לישא' יהיה לו משמע יותר לשון מתנה מכל הני ולכן לא הזכירו דלא מיבעייל' קאמר ובין קני' למילין' ושלמא תילי תילין' לכל דייני ישראל ותלמידהם בהשקת ובחשק הנגש בקאה היריעה השעיר הטרוד בס"ב משה ורנן בכמהר"ר זכריהו איש ורנן המכונה מהר"ל מטובל ורנן אשכנזי:

## סימן עב

ג שאלה יעקב היה סופר גדול וירד מנכסיו ושם בדעתו ללכת אל ארץ מרחקים למדינת בבל"ה להסתחר לשם ומפני שהיו עליו חובות הגויים פחד שאחרי שילך לדרכו יבואו הגויים שהוא הייב להם ויקחו הבתיים שלו בחובם גם פחד שלא יקום בנו ראובן לאחר מותו וימכרו הבתיים ויאבדו קודם ששם להדך פעמיו הלך בערכאות הגויים אל השופט הגדול שופט העיר הממול' ברשות המלך יר"ה ועשה כל הבתיים שלו (וואק"ף) ונתנם במתנה לבנו ראובן בתנאי שלא יוכל בנו ראובן למכור הבתיים ולא לתת אותם במתנה אלא שידור בהם וישכור אותם הוא וכל זרעו ואם ימות בלא זרע שיהיו כל הבתיים לבנותיו אחיות ראובן במתנה מעכשיו בתנאי שלא יוכלו בנותיו למכור הבתיים ולא לתת אותם במתנה אלא שידורו בהם וישכרו אותם הם וכל זרעם ואם ימותו בלא זרע שיהיו כל הבתיים (וואק"ף) לאברהם אבינו ע"ה וזה השופט לסופר שלו לכתוב שטר (הוואק"ף) מזהה המתנה עם כל תנאי' וכתיבה הסופר והתם בה השופט הגדול הממונה ברשות המלך גם השופט הקטן גם הסופר שלהם ונתנו שטרי (הוואק"ף) של המתנה ליעקב ולקח יעקב שטר הוואק"ף מאלת המתנה ונתנה

ז"ל שפוסק כלשון אחרון וסובר דתרי לישני פליגי וה"ק  
 אי בעית אימא לא אמרינן בל"ג דינא דמלכו' דינא  
 אלא בדברים שיש בהם תועלת למלך כמ"ש בהלכות  
 גילה ואבירה פ"ה בכאן יסבור שהשטר שעה יעקב  
 לבנו ראובן הוא כשר מחרי טעמי חדא כי בכאן החזיק  
 ראובן בבתימא ושטרא לראיה בעלמא הוא ועוד כי  
 בכאן יש תועלת למלך יר"ה ואין ז"ל כאשר דבר מלך  
 שלטון ששום אדם לא יעשה שטר אלא בעש"ג שהשטר  
 שעה יעקב לבנו ראובן שהוא כשר וכ"כ האשירי פ"ק  
 דייטין ז"ל ואמר שמואל דינא דמלכותא דינא ואי בעית  
 אימא תני חזק מגיטי שיש הני תרי לישני לא פליגי  
 אהדדי דליכא מאן פליגי הא דאמרינן בכל התלמודא  
 דינא דמלכותא דינא ומיתרמא מחני' דתרי לישני אם  
 הנהיג המלך שלא יעשו שטר אלא לפני הערכאות ושלא  
 יחתמו העדים על השטר עד שיבואו בעלי הדבר לפני  
 הערכאות ויראו וידעו הערכאות אמיתת הדבר ולא  
 יהיו רשות לעדים לחתום והיינו שטרות העולים בערכאות  
 לאחר שכתב השטר מביאין אותו העדים בפני הערכאות  
 ונגמר כל דבר בפניהם ומסכימין עליהו דאי לא יהיב זוזי  
 קמיהו לא הוו מרעי נפשיהו לצות לחתום ואפילו אי  
 נפיק קלא עלייהו דמקבלי שומדא לאזלי דינא והעדות  
 שקר לא מרעי נפשיהו חוי איירי מחני' אפי' בשטר  
 מחנה ואין ספק ששטר הווא"ק"ף הוא דבר מלך שלטון  
 והג' מחמרו שלא יעשה ולא יכתוב שום אדם שטר  
 הווא"ק"ף אלא ברשות השופ' הממונה ברשות המלך  
 יר"ה ואפילו ליכתב השטר הווא"ק"ף ע"י היוזמו שלא  
 ברשות השופט ולהביאו לשופט לקיימו קפידו הרבה ומי  
 יוכל לעשות זה אלא חק משפט המלך קד הוא שכל מי  
 שרצה לעשות שום שטר הווא"ק"ף הולך בערכאו' מקום  
 שהשופ' יושב לשם לדון ושם לפני השופט מדבר דבריו  
 שרוא' לעשות הווא"ק"ף ואז השופט מזהר להספר שלו  
 לכתוב שטר הווא"ק"ף ואח"כ חותמים אותו השופט  
 הגדול והשופט הקטן והסופר ומי הוא זה ואי זה הוא  
 אשר יעבור על זה לכתוב ביו לבין עצמו עפ"י בעליו  
 שום שטר הווא"ק"ף להביאו אח"כ לפני השופט לחתום  
 אותו ולא על שטר הווא"ק"ף בלבד קפידו אלא אפי' על  
 כל השטרות קפדי ומעשים בכל יום אם ימצאו שום  
 שטר עשוי מיד שום אדם חוץ מהמחקה"מי חותמים ידי  
 הסופר אשר כתבו מפני שחק המלך הוא שלא יעשה  
 הסיניל אלא השופט של העיר וכ"כ רש"י ז"ל פרק חוקת  
 הבתים ואמר שמואל דינא דמלכותא דינא כל מיסין  
 וארמונות ומנהגות של משפטי המלכים שרגילים להנהיג

לאו בהא שטרא והאי שטרא חספא בעלמא הוא אמר  
 שמואל דינא דמלכו' דינא אי בעית אימא תני חזק מגיטי  
 נשים עכ"ל הגמרא ומלישנא דגמרא שמעינן דדוקא כאשר  
 שטר המחנה הוא שטר הקגאה ושעבוד כגון דכתב לה  
 בשטרא שדי תמונה לך ונתן השטר למקבל אזי אינו מועיל  
 דהכי קאמר אלא מחנה במאי קנה לא בהאי שטרא  
 והאי שטרא חספא בעלמא הוא וכך ג"כ מלשון אחרון  
 אי בעית אימא תני חזק מגיטי שיש ר"ל כל שטר שהוא  
 כגט שהשטר הוא שטר הקגאה ושעבוד אינו מועיל כלל  
 אבל אם היה מקנהו המחני' באחת מהדברים שנקיית  
 בהם המחנה והיה כותב לו שטר המחנה לראוי בעלמ'  
 שהשטר כשר וכ"כ רבינו נסים בפרק המביא גט ז"ל  
 ומחמה על המחנה לאו דוקא דהכי נמי מצינן למימר  
 איפכא ומחנה אחי"א שפיר היכא שהשטר אינו בא אלא  
 לראיה בעלמא כגון שהודה לו שנתן לו שדהו והקנינו  
 לו בחוקה כו' וכן כתב רבינו יעקב בח"מ סי' ס"ח ז"ל  
 אבל שטרי מחנה כגון שדי תמונה לך שערך הקנין  
 יעשה ע"י השטר והם חתומים בו כו' :

הנה מלשון נראה דדוקא כשלא החזיקו בקרקע  
 אלא שהשטר הוא עיקר הקנין כגון שדי תמונה לך כי  
 השטר הוא השטר הקגאה ושעבוד אזי אינו מועיל  
 וחספא בעלמא הוא אבל אם החזיקו בקרקע כדרך  
 המחזיקי' וכתב לו השטר לראיה בעלמא אז השטר ודאי  
 כשר וכ"כ האשירי כלל י"ה דין ג' ז"ל אבל נראה שבזמן  
 הזה אין רגילין בדיני ישראל ולא בעש"ג לקנות בשטר  
 לא במכר ולא במתנה ושטר קני"א הוא שטר שכתוב בו  
 שדי מכורה לך ומוסרו המוכר ביד הלוקה אז שדי תמונה  
 לך ומוסרו הנותן ליד המקבל ובהו אין רגילין בזמן הזה  
 אלא מקיימין המכר או המתנה באחד מן הקניינין  
 דשייכי בהו וכותבין השטר לראיהו הילכך כולוהו כשרים  
 בעש"ג עכ"ל :

ואין ספק שקד הוא המחנה בזמן הזה וכ"כ בג"ד  
 עשה יעקב לבנו ראובן החזיקו בבתימא וכתב לו השטר  
 בערכאות לראיה בעלמא וכן הוא דעת הרמב"ם ז"ל  
 שפוסק כלשון אחרון אי בעית אימא תני חזק מגיטי  
 שיש שר"ל שכל שטר שהוא כגט שהשטר הוא שטר  
 הקגאה ושעבוד אינו מועיל כלל אבל הקנהו המחנה  
 דקד וכתב הוא השטר לראיה בעלמא השטר כשר ואין  
 צריך לומר לדעת הרשב"א והעשור ז"ל דליהו פסקי  
 כלישנא קמא דאמר שמואל דינא דמלכותא דינא ותרי  
 לישני לא פליגי ואי בעית אימא ה"ק כו' ומכשירי שטרי  
 מחנה ואע"ג דליכא תועלת למלך ואפילו לדעת הרמב"ם



במלכותא דינא הוא שכל בני המלכות מקבלים עליהם מרונס חקי המלך ומשפטם והלכך דין גמור הוא עכ"ל וכו"כ מרדכי פרק הגזול בחרא וז"ל ורבי אליעזר ממיך כתב פ"ד דגדרים דלא אמרינן דינא דמלכותא דינא אלא כשהמלך משנה מידותיו בכל בני מלכותו ואין ספק שענין הוואק"ף הוא מאמר סולל מהמלך בכל מלכותו שלא יכתב אלא לפני שופט העיר הממונה מהמלך מפני חושלת המלך ומפני זה נראה לי שהשטר וואק"ף יהיה כשר משום דינא דמלכותא דינא כדאמרינן בפרק חזקה הבאים דאמר שמואל דינא דמלכותא דינא ומלכא אהר לא ליקני אלוש ארעא אלא באגרתא וכתב רבינו נסים ב"הג נמי איכא לאוקותי כדי שייקיים השטר ויקף את חלקו עכ"ל:

והנה אין ספק כי בשטר הוואק"ף יש הוצאה למלך שיכתבו ויקיימו כי ע"י קיום הוואק"ף חצא חושל' למלך שאוכל את חוקו ומעשים בכל יום שבאים שלושים מלא המלך יר"ה לבקש על הוואק"ף ורואים מה שצריך לוואק"ף להגאלה והמוחר לוקט אותו המלך יר"ה הנה מכל הזכר לשל: נראה לע"ד שהשטר וואק"ף שעשה יעקב לבנו ראובן בערכאות שהוא כשר ועוד דל"ד איירי בקרקע וכתב המרדכי בפרק הגזול בחרא ז"ל פ"י רבינו הנהגל דק"ל כשמואל דהא רבא קאי כותיה ומחזיק בטעמיה דאמר רבא חדע דקלטי דקליה וגשרי גשרי ועברנה עלייהו ועוד לשם כתב ראב"ה מ"מ דוקא בקרקע שייך למימר דינא דמלכותא ואם נפסק לומר כי השטר שעשה יעקב לראובן בנו יפסל מפני שהוואק"ף הוא הקדש לטעמו אומות העולם נראה לע"ד כי יש הפרש בין הוואק"ף של אל כל"ו שהוא של אברהם אבינו ע"ה ובין הוואק"ף של עא"הו כי לשם הוא בעד לחם ומזון להאכיל לבני עולם לעזורים ולשבים מאיזה עם שיהיה וזה נעשה לכבוד אברהם אבינו ע"ה כמו שהיה הוא עושה בחייו שיאלל לעזורים ושבים וכו"ש דאין סהדי שיעקב לא יתכוון לדבר עזירה אלא שכוונתו הייתה מה שכחוב בשאלה כדי שלא יבואו הגוים אשר היה הוא חייב להם ויקחו הבתים שלו בזה אשר הוא חייב להם אחרי אשר אכלוהו וכיליהו ברביחיהו' גם גוונא שייח כדי שלא ימורו בנו ראובן הבתים ויכלה המעות בהבל ויאבדו הבתים ומפני זה הטיל עליהם גודל רבה מכל הטעמי' ה' נראה לע"ד כי השטר וואק"ף שעשה יעקב לראובן בנו בעש"ג הוא שטר כשר:

עוד שאלונו מהמתנה שתן ראובן לשמעון קרובו ממספחהו במתנת כתיב מרע אם חושל והנראה לע"ד

כי אחר שנראה לע"ד שהשטר וואק"ף שעשה יעקב לבנו ראובן בעש"ג שהוא כשר מפני שאינו אלא לראייה וכבר החזיק ראובן בבתים ועוד מטעמים אחרים שזכרתי מהם: נראה שהשטר כשר א"כ נראה לע"ד כי לא יש יכולת ביד ראובן לתת שום דבר מהבתים במתנה לשום אדם כי אין לראובן בבתים אלא הדירה והשכירות בלבד ולא דבר אחר ואין במתנה שתן ראובן לשמעון קרובי ממש וא"ת אחרי שראובן ראוי ליורשו לא יושל שום תנאי כדאמרינן בב"ב פ' י' ש' ומהלן אלא אהר רבא כד שלח רב אהא בר עירא לדברי רבי יוחנן בן ברוקא נכסי לך ואחר כך לפ' אם היה הראשון ראוי ליורשו אין לשני במקום הראשון כלום שאין לשני מתנה אלא לשון ירושה וירושה אין לה הפסק וכתיב לשם רש"י ז"ל והכי הלכתא כד שלח רב אהא דהא חזינא עובדא בסמוך כותיה עכ"ל ז"ל דההיא איירי במתנת ש"מ וז"ל איירי במתנת בריא דהא בריא היה יעקב כשתן המתנה לבנו ראובן יקב כתב הרמב"ם ז"ל בהלכות זכיה ומתנה בפי"ב ז"ל ש"מ שאמר נכסי לפי ואחריו לפ' אין לשני אלא מה ששייר ראשון ואם היה הראשון ראוי ליורשו כגון שהיה מכלל הבנים אין לשני כלום שכל לשון מתנה ליורש הרי היא בלשון ירושה וירושה אין לה הפסק אע"פ שאמר ואחריו לפ' אבל הבריא שתן מתנת בריא על דרך זה וכתיב לזה נכסי לך ואחריו לפ' אין לשני אלא מה ששייר הראשון בין שהיה הראשון ראוי ליורשו ובין שלא היה ראוי ליורשו עכ"ל וכתיב לשם המגיד ראובן דברי הרב נמונים דבין הבריא כיון שהעלנו שאין הבריא יכול להעביר מהלה בלשון ירושה אלא בלשון מתנה כו' כך כתב המ"מ סי' פ"ב וק"ב נראה ז"ל הדבר פשוט שדברי כ"ד וכו"כ הרשב"א סי' אלף ל"א ז"ל הדבר פשוט שדברי רב אהא בריה דרב עירא פרק י' מהלן דאמר אם הראשון ראוי ליורשו ירושה אין לה הפסק אין הדברים אמרי' בבריא שתן למי שראוי ליורשו שמתה הבריא אם אינה ירושה ולא נאמרו הדברים רק במתנת ש"מ שתן בשעת שהוא ראוי ליורשו ולפיכך כל שהוא שתן מתוך בוריו אם אמר ואחריו לפ' דבר ברור שדבריו קיימים דאפסקין אבל במתנת ש"מ אע"ג דהיו סבר יש הפסק רחמנא אהר אין לה הפסק עכ"ל:

והנה ב"ד אחרי שהמתנה שתן יעקב לראובן בנו הייתה מתנת בריא לא אמרינן בה אין לשני כלום ולא עוד אלא אפילו דאין לשני אלא מה ששייר ראשון לא שייך למימר ב"ד דהא דאמרינן אין לשני אלא מה ששייר ראשון הוא כאשר נתן לו המתנה בלשון זה נכסי לך

כל אימת דהוב חולא למנורא הוב קפיד עלוה אקניסיה ייכליה כל שני חייו חול אויבו אקניסיה לבנו הקטן אמר רב הונא ברבי דרב יבועש משום דלחו ממולאי אמריתו מוליאתה אפילו רשב"ג לא קאמר חלל לאחור אבל לעצמו לא עב"ל הגמ' וכתב רש"י ז"ל שם אפילו רשב"ג לא קאמר דמה שמכר רשון הוי מכור חלל כשאמר יבסי לך ואחר כך לאחור אבל כשאמר ואחר כך לעצמי כי כך היתתה דלא אקניסיה חלל ליומי חיך ורובה הוא שאחר כך יחזור לה אפי' רשב"ג מודה דלא אקניסיה חלל לפיכך ומאי דאקניסיה לבדך לא אהני מימי :

והנה ב"ד אפילו היה נותן יעקב לבנו ראונו המתנה בלי שום תנאי שלה יוכל למכרה חלל שאמר לו ואחר כך לבנות ולע"ד כאלו אמר ואחר כך לעצמי כי יורשי החדש הם כעצמו והמתנה שנתן ראונו לשמעון קרובו אינה מועלת כלום והרמב"ם ז"ל כתב בהלכות זכיה ומתנה פ"י"ב ח"ל ב"ד"א כשמכר הרשון לו : וכן מתנה לאחרים אבל אם מכר הרשון חו מתנם לבנו או לאחר מירשיו לא עשה כלום עב"ל וכתב על זה הרב המגיד שהוא מפרש לא קאמר רשב"ג אין לשני חלל מה ששייר רשון הוא כשנתן רשון לאחר אבל לעצמו כגון שנתנם למי שראוי ליורשו שהוא בעצמו לכו כל כמניה והטעם נראה שהוא מפני שכונת הנותן כשאמר ואחר כך לפלוגי לא היה בדעתו שיוכל המקבל הרשון לחיות לבנו או ליורשיו שאל"כ לא עשה כלום שכל מה שיש לאדם הוא לבנו אבל כשאינו יכול לתת לבנו או ליורשיו אפי' שיכול לתת לאחרים אין אדם חוטא ונותן לאחרים עב"ל :

והנה לפי' הרמב"ם ז"ל אחי שפיר ב"ד ואין ממש במתנה זו שנתן ראונו לשמעון קרובו שהוא ממשפחתו וראוי ליורשו והנה בין לדעת רש"י בין לדעת הרמב"ם ז"ל לא תועיל המתנה שנתן ראונו לשמעון קרובו ממשפחתו אפילו שנתנה בריא וכ"ש שנתנה לו מתנת ש"מ וכ"ש שיעקב נתן את המתנה בתנאי שלא יוכל למכרה ולא לתת אותה במתנה ועוד דדינא דמלכותא דינא :

ומכל אלו הטעמים הג"ל נראה לע"ד ששטר יעקב העשוי בעש"ג הוא כשר ומתנת ראונו לשמעון קרובו לא תועיל ואין בה ממש והיא בטלה וכל זה כתבתי להלכה למעשה אם יערך ויסכימו עמי אלופי ומיודעי בעלי הסוראש וכו' דנתי בקרקע לפני מורי הרב הגדול רבן של יש' מוהר"ר קהרו נר"ו ולהתלמד לפניו כתבתי הנראה לע"ד קטן מתלמידיו הקטנים לעיר וועיר אברהם י' אשר :

ואחר כך לפלוגי אבל אם אמר לו יבסי לך ואחר כך לפי מעשיו אין הרשון יכול למכור ולא לתת לו חלל אוכל פירות וכשימות הרשון יקנה השני דהא אקניסיה במעשיו כ"ש ב"ד דאינה תרתי דהא שיעקב הקנה המתנה לבנותיו אחיות ראונו במעשיו שקד הוא משמעות הווא"ק"ף שאומר בשלשן ערבי מן הליק"יס בוק"פו ערדופי"א או מן הלוק"ות בוק"פו לדופי"א ל"ל דמורא וב"עוד הוס ליל אחי ש"ל שמעשיו נתנו במתנה ליורשו בזה אחר זה ועוד שאמר לו בפירוש בתנאי שלא ימכור ולא יתן אותם ולא עוד חלל שקד הוא מנהג שקבל הווא"ק"ף שלא יוכל לה למכור ולא לתתו במתנה ואפילו שקבנו בסתם בלא תנאי שהרי יש תועלת למלך בווא"ק"ף ודינא דמלכותא דינא ועוד שהמתנה היתה שנתן ראונו בן יעקב לשמעון קרובו היתה מתנת ש"מ ולא קנה שמעון כלום מהא דאמר' בפרק יש נוהלין אין לשני חלל מה ששייר ראשון וחל"ל הכור לרשון למכור או לתת אותה במתנה ואם עבר או מכר או נתן במתנה מעשיו קיימים ואמר אביי פרק יש נוהלין חוירו רשע עירוס זה המשיאו עשה למכור בניכסי עב"ל ב"ד אין מתנת ראונו שנתן לשמעון קרובו ממשפחתו מועלת כלום מהא דאמרין בפרק יש נוהלין ומודה שאם נתנה במתנת שכיב מרע לא עשה ולא כלום מ"ט אמר אביי מתנה ש"מ לא קנה חלל לאחר מתנה וכבר קדמו אחר כך עב"ל הגמ' וכתב לשם רש"י ז"ל ופי' רביו הונא מ"ט אמר אביי מתנה ש"מ אימת הוי"א לאחר מתנה וכבר קדמו אחר כך ה"א שני דקאמר עליו הנותן ואחר כך לפי' קדש לוח שנתנה לו הרשון דמשעה שאין הרשון לרד לניכסי הללו וכמו הנותן לוח השני אחריו מיד אבל ה"א מקבל המתנה מהאין ראשון לא קנה עד לאחר גמר מתנה דסתם אדם הנותן ממנו לאחר פטירתו אין רוחה להגות ממנו מכחו עד שתגמר מתנתו אבל לעיל דנותן ה"א נפשי' מהני יבסי שהרי נתנם לראשון חפך הוא שנתנה השני עם גמר מתנתו של ראשון עב"ל וכך כתב הרמב"ם ז"ל וכן אם נתנו במתנת ש"מ ואפילו לאחרים לא עשה כלום שאין מתנת ש"מ קנה חלל לאחר מתנה וכשימות יקנה השני עב"ל וכ"כ הטור בה"מ סי' רח"ס והנה ב"ד בהיות ראונו מוכה במתנה ש"מ נתן המתנה לשמעון קרובו ממשפחתו א"כ לא תועיל המתנה כי כבר קדמו אחר כך ועוד נראה לע"ד שאפילו היה הנותן ראונו המתנה לשמעון קרובו ממשפחתו במתנת בריא ב"ד לא תועיל המתנה מהא דאמרין בפרק יש נוהלין דהיה חלל מתנה דהוה ליה דיקלא בארעא דרב ביבי בר אביי